

PŮLNĚ NA PŮL

CENA

ZDARMA Kč

BULLETIN SÍTĚ MATEŘSKÝCH CENTER

ČÍSLO **16/2011** ČERVEN

šance
rodině i zaměstnání
PROJEKT SÍTĚ MATEŘSKÝCH CENTER®

Projekt Šance rodině i zaměstnání je financován z prostředků ESF prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR.

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

OBSAH

DOPIS OD manažerky projektu Lucie Pleškové	3
SÍŤ VE VŠECH PÁDECH	4
<ul style="list-style-type: none">• Projekty ESF v Síti MC• Společnost přátelská rodině – oceňování firem	
JAK SE ŽIJE V MATEŘSKÝCH CENTRECH	8
<ul style="list-style-type: none">• Dva roky s Šancí rodině i zaměstnání – hodnocení realizace a přínosu projektu	
ZA NAŠIMI HUMNY	10
<ul style="list-style-type: none">• Selský rozum a hygiena – příklady dobré praxe v Německu	
PŮL NA PŮL - ROVNÉ PŘÍLEŽITOSTI ŽEN A MUŽŮ	11
<ul style="list-style-type: none">• Výsledky výzkumů VÚPSV v oblasti péče o děti předškolního věku	
ŽENA MEZI PARAGRAFY, ROZUMEM A CITEM	15
<ul style="list-style-type: none">• Podmínky poskytování služby péče o děti v MC a miniškolkách• Návrh věcného záměru zákona o službách péče o děti – MPSV stav ke dni 12. 5. 2011• Firemní školky – MŠMT	
VÝMĚNA ZKUŠENOSTÍ	19
<ul style="list-style-type: none">• Kdy a jak? – různé reakce dětí na péči „cizí“ osobou• Služby péče o děti „RADUŠKA“ – příklad dobré praxe v MC Radka v Kadani• Lesní mateřské školy – zkušenosti v mezích současné legislativy• Firemní školka Linet – zkušenosti firmy se zakládáním firemní školky	
ZKUŠENOSTI, O KTERÝCH SE NEMLUVÍ	25
<ul style="list-style-type: none">• Dítě na hlídání - pohled psychologů• Když to nejde – osobní ambice versus nezralé dítě	
NÁPADY Z MATEŘSKÝCH CENTER PRO MATEŘSKÁ CENTRA	27
<ul style="list-style-type: none">• Dopolední program pro děti ve věku od 3 do 6 let – ukázka přípravy	

DOPIS OD MANAŽERKY PROJEKTU LUCIE PLEŠKOVÉ

Vážený čtenáři,

je mi velkým potěšením, že vám mohu představit aktuální číslo bulletinu Půl na půl, které je věnováno projektu Šance rodině i zaměstnání. Tento dvouletý projekt Síť mateřských center končí právě v době, kdy se vám výtisk bulletinu dostává do rukou – tedy v červenci 2011.

Dovolte mi, abych vám přiblížila cestu tohoto bulletinu k vám. V době, kdy jsme před téměř třemi lety projekt připravovali, Ministerstvo práce a sociálních věcí právě představilo návrh tzv. Prorodinného balíčku, který mimo jiné upravoval alternativní formy péče o děti. Náš projekt na tento návrh reagoval a byl zaměřen právě na podporu a vzdělávání budoucích poskytovatelů služby péče o děti. Přestože politická situace nakonec schválení těchto opatření na podporu rodiny neumožnila, domnívám se, že projekt přinesl spoustu dobrých a užitečných výsledků, jak o tom mimo jiné hovoří zpětná vazba jeho účastníků a účastnic.

Vyvrcholením projektu byla konference věnovaná tématu alternativních forem péče o děti, která se konala 14. dubna 2011 v Praze. Záštitu nad touto konferencí převzalo Ministerstvo práce a sociálních věcí a vystoupilo na ní mnoho zajímavých hostů.

Zájem o konferenci vysoce převyšoval kapacitu sálu, i ohlasy účastníků po konferenci byly velmi pozitivní, proto jsme se rozhodli pro vydání sborníku z konference, abychom všechny zajímavé informace, které na ní zazněly, mohli rozšířit i dále. Při uvažování o vhodném pojetí sborníku padla volba na bulletin Půl na půl, který Síť MC dlouhodobě vydává. Jeho forma totiž umožňuje nejen vám představit příspěvky všech výše uvedených hostů konference, ale také vám nabídnout další zajímavé informace z realizace projektu Šance rodině i zaměstnání a zkušenosti s poskytováním služby péče o děti vůbec. Věřím, že to pro vás bude zajímavé čtení!

Dovolte mi také nyní, abych touto cestou poděkovala všem, kteří se na realizaci projektu podíleli – především se jedná o celý realizační tým projektu, o krajské koordinátorky a o pracovnice a pracovníky mateřských center z celé republiky, v nichž aktivity projektu probíhaly.

Vám všem přeji příjemné léto a těším se na další spolupráci i osobní setkání – třeba u některého z dalších projektů Síť MC.

PhDr. Lucie Plešková, manažerka projektu

Post scriptum

Projekt Šance rodině i zaměstnání jsme psaly s Lucií v době, kdy se legislativní úpravy na podporu alternativní péče o děti zdály být v životě ovšem zdání často klame. A tak se dnes opět ocitáme v podobné situaci. Věřme, že tentokrát se dočkáme. Na stránkách Půl na půl se dočtete, že malé záznaky můžeme vydupat i v rámci současného legislativního vakuu.

Dovést ke zdárnému konci projekt, který obnášel spolupráci se čtyřiceti jedna mateřskými centry v deseti krajích (rozumějte se čtyřiceti jedna různorodými osobnostmi) včetně spolupráce s deseti krajskými koordinátorkami Síť MC znamenal obdivuhodné nasazení.

Ráda tedy přidávám k Luciinu úvodníku tečku či spíše vykřičník v podobě obdivu, jak dokázala uřídit celý zcela nesourodý tým. Vřelé díky, Lucie!

Rut Kolínská, prezidentka Síť MC

SÍŤ VE VŠECH PÁDECH

ŠANCE RODINĚ I ZAMĚŠTNÁNÍ (1. 8. 2009 – 31. 7. 2011)

Při přípravě projektu jsme vycházeli z potřeb rodičů pečujících o děti zejména předškolního věku. Péče o malé děti je časově náročná a vyžaduje zvýšený kontakt pečovatele s dítětem. Rodiče sice mohou využívat předškolních zařízení (jesle, mateřské školy), jejich kapacita je však vzhledem k poptávce na většině našeho území nedostatečná. Kromě toho tato zařízení zpravidla nebývají pružná z hlediska potřeby nepravidelného či krátkodobého umístění dětí.

A navíc se firemní kultura mnohých zaměstnavatelů vyznačuje nízkou tolerancí vůči specifickým požadavkům zaměstnanců z řad rodičů s takto malými dětmi, zvyšuje se tak riziko jejich ohrožení diskriminací na trhu práce.

Naším hlavním cílem bylo usnadnit sladování rodinného a pracovního života především těmto rodičům. Zaměřili jsme se na to, co chybí: nedostatek možností flexibilní péče o děti a na nedostatečné poskytování alternativních forem práce zaměstnavateli.

Mateřská centra, která mají zájem zařadit péči o děti do své stálé nabídky, získala díky projektu odborné vzdělání zaměřené na MC v roli zaměstnavatele. Zároveň jsme vyškolili pečující osoby. Po ukončení obou vzdělávacích cyklů měla MC v jednotlivých krajích příležitost ke sdílení zkušeností na regionálních setkání tak, aby se vzájemně inspirovala a služba péče o děti byla co nejlepší.

Svěřit dítě do péče jiné osoby nebývá jednoduché, je dobré hledat odpovědi na mnohé otázky, a to platí jak pro rodiče, tak i pro pečující osoby. Pro ně jsme vydali brožurku Otázky a dohody. Ta obsahuje jednak otázky, které je třeba si při zajišťování péče o děti klást, a pak také rady, jak se zachovat ve výjimečných situacích, a zároveň i odkazy na právní normy, které se vztahují k péči o děti. Brožurka může sloužit rodičům i pečujícím osobám rovněž jako praktická pomůcka k poznámkám o rozvrhu péče i o dítěti jako takovém.

V průběhu realizace projektu jsme postupně vytvářeli databázi zaměstnavatelů, kteří v praxi uplatňují zásady rovných příležitostí žen a mužů a nabízejí svým zaměstnancům takové pracovní podmínky, které jim umožňují sladovat pracovního a rodinného života, včetně alternativních forem práce. Databázi najdete na webových stránkách Síť MC (www.materska-centra.cz), v sekci věnované projektu. O výhodách a úskalích alternativních forem práce mohli zaměstnavatelé slyšet a vyměňovat si své zkušenosti na seminářích, které jsme připravili i pro ně.

Vyvrcholením programu pro zaměstnavatele byla kampaň Společnost přátelská rodině, podrobnosti o jejím letošním ročníku a slavnostním vyhlášení naleznete na následujících stránkách.

Projekt začal 1. srpna 2009 a bude ukončen 31. července 2011. Byl realizován v 10 krajích České republiky (Jihomoravský, Vysočina, Olomoucký, Moravskoslezský, Zlínský, Královéhradecký, Jihočeský, Středočeský, Liberecký, Plzeňský).

Na projekt Šance rodině i zaměstnání volně navazují další projekty Síť MC:

KROK K ZAMĚŠTNÁNÍ (1. 5. 2010–30. 4. 2012)

Projekt reaguje na aktuální finanční krizi spojenou s růstem nezaměstnanosti. Jeho hlavním cílem je zvýšení zaměstnatelnosti rodičů (zejména matek pečujících o děti do 15 let věku). Projekt podporuje alternativní formy práce (částečné úvazky, sdílené úvazky, flexibilní pracovní doba, práce z domova...) a motivuje rodiče pečující o děti k aktivnímu hledání a získání vhodného zaměstnání. Projekt je realizován v sedmi krajích ČR).

KROK ZA KROKEM (1. 11. 2010 – 30. 4. 2013)

ZA KROKEM

PROJEKT SÍTĚ MATEŘSKÝCH CENTER®

Cílem projektu Krok za krokem je rozvoj a podpora alternativních forem péče o dítě. V rámci projektu bude realizován soubor na sebe navazujících aktivit: realizace miniškoly, vytvoření přenositelné metodiky zřízení a provozování miniškoly/firmní školy, realizace vzdělávacích kurzů pro pečovatelky v miniškole, práce se zaměstnavateli, vytvoření databáze pečovatelek a zprostředkovávání individuálního hlídání dětí. Aktivity projektu budou v prvním roce projektu pilotně realizovány v Moravskoslezském kraji, v druhém roce pak budou některé z nich rozšířeny do dalších pěti krajů ČR.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Všechny tři uvedené projekty jsou financovány z prostředků ESF prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR.

SPOLEČNOST PŘÁTELSKÁ RODINĚ

Součástí projektu Šance rodině i zaměstnání byl také další ročník kampaně Společnost přátelská rodině (SPR). Kampaň realizuje Síť mateřských center průběžně již od roku 2004 a její součástí se stala soutěž Obec přátelská rodině, kterou vyhlašuje od roku 2008 MPSV spolu se Sítí mateřských center, Stálou komisí pro rodinu PS PČR a Asociací center pro rodinu.

Kampaní SPR chceme posílit společenskou prestiž rodiny. Oceňujeme certifikátem SPR ty, kdo zlepšují životní podmínky rodin, vytvářejí prostředí přátelské rodinám, pomáhají rodinám sladovat rodinný a pracovní život prostřednictvím motivujících prorodinných opatření a posílením alternativních nástrojů sladování nad rámec svých povinností.

Certifikát SPR mohou obdržet státní, nevládní i soukromé společnosti a organizace (nejrůznějšího typu), kulturní a sportovní instituce, školy, nemocnice, výrobní podniky a firmy, média, obce, úřady za trvalé poskytování podmínek přátelských rodině daných kritérií v podmínkách vyhlášení. Zaměstnavatelé pak musí splnit další specifická kritéria zaměřená na nabídku podmínek pro sladování rodinného a pracovního života. Oceňujeme příklady dobré praxe zaměstnavatelů a věříme, že jejich publicita pomůže odbourat obavy, že vycházet vstříc potřebám rodin zaměstnanců je příliš náročné.“

Návrhy na ocenění mohou podávat „uživatelé“, tedy rodiny, ale přihlásit se mohou i sami ti, kteří by chtěli certifikát obdržet.

Porota letos zasedala v čistě ženském složení. Jejími členkami byly:

Kateřina Čadýová – zastupující ředitelka oddělení rodinné politiky MPSV, **Rostya Gordon-Smith** – členka představenstva v ČSRLZ (Česká společnost pro rozvoj lidských zdrojů), topmanažerka v oblasti personalistiky, **Ruť Kolínská** – prezidentka Sítě MC, **Alena Králíková** – šéfredaktorka časopisu HR forum, **Kateřina Kulhánková Čejková** – 1. viceprezidentka Sítě MC

Vybíraly jsme z 15 nominovaných organizací a nakonec jsme se rozhodly udělit certifikát pouze dvěma velkým a dvěma malým organizacím, které systémově nabízejí zaměstnancům s rodinami víc než je běžné a mohou se proto stát příkladem, který je možné následovat. Dnes je totiž situace o mnoho lepší, než byla v roce 2004, tehdy jsme chtěli otevřít veřejnou diskusi kolem podmínek života rodin s malými dětmi a ukázat, že při dobré vůli je mnohé možné. Ovšem v oblasti zaměstnavatelských podmínek mají naše firmy stále ještě velké rezervy. Proto oceňujeme příklady dobré praxe zaměstnavatelů a věříme, že jejich publicita pomůže odbourat obavy, že vycházet vstříc potřebám rodin zaměstnanců je příliš náročné. Máme naději, že inovativní příklady oceněných organizací budou mít následovníky, kteří budou moci získat ocenění v dalších letech.

Členka poroty Rostya Gordon-Smith potvrdila, že v zahraničí získala obdobná ocenění vysokou prestiž, motivují zaměstnavatele nabízet co nejvíce benefitů rodinám, protože dobrý zaměstnavatel počítá s tím, že se zaměstnancem přijímá i jeho rodinu, s jejími specifickými potřebami. Zároveň upozornila na to, že podpora sladování profesního a osobního života ze strany zaměstnavatelů zdaleka nevyhází „jen“ z jejich zájmu o pozitivní image na trhu nebo o to „konat dobro“. Jejich aktivity na úrovni rovných příležitostí a vstřícnosti rodině, respektive spolupráce s rodiči v průběhu rodičovské dovolené a podpory jejich návratu do zaměstnání jsou v první řadě ekonomicky výhodné! Rovněž jsou přínosné z pohledu rozvoje lidských zdrojů, talent managementu, podpory kariérového růstu i udržení velmi cenných znalostí a know-how ve firmě.

Slavnostní vyhlášení výsledků letošního ročníku kampaně proběhlo 14. 4. 2011 v rámci konference Šance rodině i zaměstnání za účasti ministra práce a sociálních věcí Jaromíra Drábka, který ve svém úvodním projevu ocenil práci Síť mateřských center i kampaň SPR a naznačil, že nyní je na řadě ministerstvo a vláda, aby konečně došlo na změny v legislativních podmínkách na podporu rozvoje alternativních služeb péče o děti stejně jako forem práce.

INFORMACE O OCENĚNÝCH ORGANIZACÍCH

ČESKÁ SPOŘITELNA, a.s.

- nabídka alternativních forem práce pro zaměstnance: flexibilní pracovní doba, zkrácené pracovní úvazky, zhuštěný pracovní týden, práce z domova, individuální rozvržení pracovní doby, e-learning + intranet apod. Z domova, možnost účastnit se firemních akcí (školení, teambuilding, večírek apod.), pokud jsou na mateřské/rodičovské dovolené, dlouhodobé volno, pracovní pozice pro lidi s handicapem;
- projekt Čáp, který se zaměřuje na odchod rodičů na mateřskou a rodičovskou dovolenou a jejich opětovný návrat do banky. V rámci tohoto projektu Česká spořitelna posiluje nové trendy zaměstnávání a nabízí svým zaměstnancům - rodičům - flexibilní formy práce jako pružnou pracovní dobu, částečný úvazek anebo práci z domova. Součástí programu je také zachování zaměstnaneckých výhod k osobním účtům po dobu mateřské a rodičovské dovolené a dalších zaměstnaneckých benefitů;
- komplexní program Diversitas, který se zaměřuje na systémový přístup k rovným příležitostem a na sladování práce a osobního života. Cílem je rozvoj opatření na podporu rovných příležitostí nejen žen a mužů, ale i věkových skupin anebo národností. Program tak přináší řešení v nerovnosti počtu žen a mužů na manažerských postech, rozdílech odměňování anebo možnostech harmonizace osobního a profesního života;
- pracovní pozice pro osobu, jejíž náplní práce jsou rovné příležitosti („Diversity Officer“);
- projekt Transition, který se zaměřuje na podporu zdravotně postižených;
- společenská odpovědnost firmy.

DM DROGERIE MARKT s.r.o

- nabídka alternativních forem práce pro zaměstnance: flexibilní pracovní doba, zkrácené pracovní úvazky, zhuštěný pracovní týden, práce z domova, individuální rozvržení pracovní doby, možnost účastnit se firemních akcí (školení, teambuilding, večírek apod.), pokud jsou na mateřské/rodičovské dovolené, pracovní pozice pro lidi s handicapem;
- možnost pro zaměstnance na MD/RD účastnit se vzdělávacích programů (zaměřených mj. na sociální, ekologická a společenská témata), podmínky jsou pro ně speciálně uzpůsobeny (e-learning, večerní kurzy apod.), přednášky pro zaměstnance zaměřené na sladění rodinného a pracovního života;
- vzdělávací program pro pracovníky starší 50 let;
- opatření zaměřená na sladování rodinného a pracovního života jsou určena i lidem na nižších pracovních pozicích;
- benefity pro rodiny s dětmi;
- ohleduplnost k životnímu prostředí (vzdělávání pro zaměstnance v této oblasti, podpora trvale udržitelného rozvoje apod.), čisté, zdravé a nekuřácké prostředí, bezbariérové filialky.

KOLPINGOVA RODINA SMEČNO

- nabídka alternativních forem práce pro zaměstnance: flexibilní pracovní doba, zkrácené pracovní úvazky, sdílené pracovní úvazky, zhuštěný pracovní týden, práce z domova, individuální rozvržení pracovní doby, hlídání dětí (firemní školka), možnost účastnit se firemních akcí (školení, teambuilding, večírek apod.), pokud jsou na mateřské/rodičovské dovolené, dlouhodobé volno, pracovní pozice pro lidi s handicapem;
- komplexní podpora rodin s dětmi a realizace dále uvedených prorodinných aktivit;
- celoroční pořádání pobytových programů pro rodiny v Rodinném centru Smečno, jejichž cílem je podpora zdravých mezilidských (především partnerských) vztahů a správné výchovy dětí;
- nabídka denních docházkových vzdělávacích kurzů a programů pro rodiče v Rodinném centru Slaný (rekvalifikační kurzy účetnictví a počítačů pro ženy, vracející se do zaměstnání po delší době, kurzy pro osoby pečující o osobu blízkou (rodiče, pečující o postižené dítě)) a řada prorodinných aktivit v rámci Mateřského centra Rybička ve Slaném;
- poradenství v oblasti rodinných vztahů a výchovy dětí v rámci Rodinné poradny Slaný a Smečno,

- poskytování terénních služeb (výjezdy odborníků přímo do rodin klientů, především služba rané péče, zaměřená na pomoc rodičům s postiženými dětmi do 7 let věku);
- plně bezbariérové prostory, čisté, zdravé a nekuřácké prostředí, ohleduplnost k životnímu prostředí.

PENZION ŠUMAVOUS

- prostředí přátelské a otevřené rodinám s dětmi;
- péče o děti se neomezuje na pouhé hlídání, ale má velké výchovné kvality;
- lidský přístup, energie, inovace, zapojení a vášně, se kterou je penzion provozován
- realizace akcí pro děti (dopolední a odpolední programy her či tvořivé dílny - otevřen všem přichozím z okolí, nabízí užívání zahrady s herními prvky, možnost krmit zvířata v místním zvěřinci);
- pořádání akcí pro všechny návštěvníky Šumavy 2x ročně: „Pohádkový les“ (tj. cesta s pohádkovými zastaveními) a „Medohrátky“ (nedělní odpoledne s hravým programem);
- v nabídce zařízení penzionu jsou zdarma k užívání přebalovací pult, nočníky, redukční prkénka, chůvičky, postýlky, jídelní židličky, ale také herna a tvořivá dílna;
- strava a nabídka nápojů jsou uzpůsobeny dětem;
- podpora ekologických aktivit, ochrana přírody.

*PhDr. Lucie Plešková – manažerka projektu Šance rodině i zaměstnání
ve spolupráci s Mgr. Rut Kolínskou – prezidentkou Síť MC*

JAK SE ŽIJE V MATEŘSKÝCH CENTRECH

DVA ROKY s ŠANCÍ RODINĚ I ZAMĚSTNÁNÍ

STATISTIKA (k 31.5.2011)

Počet podpořených osob: 553

Účastníci vzdělávacích seminářů pro osoby poskytující službu péče o děti:	176
Účastníci vzdělávacích seminářů pro mateřská centra:	550
Účastníci regionálních setkání (3 ještě proběhnou v červnu 2011):	124
Účastníci vzdělávacích seminářů pro zaměstnavatele (1 proběhne v červnu 2011):	37
Účastníci konference (bez realizačního týmu):	86

Počet seminářů a setkání: 65

Semináře: 50 pro MC, 50 pro pečující osoby, 5 pro zaměstnavatele

Regionální setkání: 10

Počet hostitelských mateřských center: 41

Semináře a další aktivity projektu probíhaly v jednotlivých krajích v těchto mateřských centrech:

Jihočeský kraj: MC Máj, KRC Petklíč a RC Rozárka – České Budějovice, RC Radost – Tábor, MC Duha – Vodňany

Jihomoravský kraj: MC Boskovice, RC MaTáTa – Brno, MC Jablíčko – Lysice, RC Studánka – Tišnov

Královéhradecký kraj: Klub maminek Dvorcek – Černilov, MC Hopsáček – Náchod, MC Nechanice, MC KAROLínka – Trutnov, RC Domeček – Třebechovice

Liberecký kraj: MC Jablíčko – Jablonec n.Nisou, MC Krteček – Liberec

Moravskoslezský kraj: MC Klubíčko – Frenštát p.Radhoštěm, CPR Sluníčko – Karviná, RC Chaloupka – Ostrava

Olomoucký kraj: MC Heřmánek – Olomouc

Hlavní město Praha (semináře pro zaměstnavatele): RC YMCA – Praha 1, RC Andílek – Praha 5

Plzeňský kraj: RMC Kráčmerka – Domažlice, CeDR a MC Jablíčko – Plzeň

Středočeský kraj: MC Dobříšek – Dobříš, CPR Dokolečka – Doubravčice, MC Permoníček – Jílové u Prahy, RC Hvězdička – Kolín, RC Kašpárek – Mělník, MC Mraveniště – Říčany, MC Škvoreček – Škvorec

Kraj Vysočina: MC Zvoneček – Havlíčkův Brod, MC Andílci – Hrotovice, MC Rolníčka – Světlá nad Sázavou, Třebíčské centrum – Třebíč, RC Kopretina – Velké Meziříčí, RC Kopretina – Žďár nad Sázavou

Zlínský kraj: MC Klubíčko – Kroměříž, MC Kolovrátek – Rožnov pod Radhoštěm, RC Akropolis – Uherské Hradiště

Evaluace projektových aktivit realizovaných v mateřských centrech

Zhodnocení aktivit projektu bylo jedním z témat regionálního setkání, které se konalo v každém kraji zapojeném do projektu. Účastníci a účastnice hodnotili především vzdělávací semináře, které se uskutečnily přímo v mateřských centrech s hlídáním dětí.

Dle této zpětné vazby semináře přispěly k výraznému rozšíření znalostí a zvýšení odbornosti jednotlivých účastníků a měly tedy následně vliv na zkvalitnění provozu mateřských center, resp. ostatních organizací poskytujících službu péče o děti.

Velmi kladně byly hodnoceny lektorky, jak po odborné stránce, tak po stránce ochoty diskutovat a odpovídat na dotazy. Získané znalosti jsou dle účastníků/ic v naprosté většině dobře prakticky využitelné. Organizační zajištění seminářů, včetně propagace a prostor, v kterých se semináře konaly, bylo podle názoru účastníků/ic také v pořádku. Hojně využívanou službou bylo při každém semináři hlídání dětí, bez něj by se některé maminky nemohly seminářů zúčastnit.

Semináře byly důležité i po osobní stránce, díky možnosti sdílet zkušenosti se prohloubily dobré vztahy mezi jednotlivými mateřskými centry, což slibuje další formy spolupráce. Krom toho lektorky z řad zaměstnanců Sítě MC získaly skvělou příležitost k osobním návštěvám mateřských center. V neposlední řadě byl pro všechna pořádající centra významný i finanční přínos za realizaci seminářů a regionálních setkání.

Postřehy organizátorek

Téma semináře pro zaměstnavatele bylo velmi zajímavé, bohužel pro zaměstnavatele ne příliš lákavé. Jak se často stává, že na kurzy efektivního rodičovství nepříjdou rodiče, kteří tento kurz nevíce potřebují, ale příjdou především ti rodiče, kteří se daným tématem již zabývají. Podobně to bylo i v případě semináře pro zaměstnavatele. Vznikla tak diskuze na vyšší úrovni, než jsem očekávala. Většina zúčastněných se sladováním rodinného a pracovního života zabývá.

Osobně se mi líbila nejvíce atmosféra mezi účastníky. Moc hezký okamžik byl při připravené svačince, kdy si všichni sedli na malé židličky a při jídle diskutovali dál o tématu (pozn. malé židličky použili přesto, že v sále jsou velké stoly a židle). Dozvěděli jsme se něco z praxe o lesních školkách, soukromých školkách, pracovních učitelských týmech, tatíncích na mateřské dovolené...

Nejpřínosnější byly semináře pro zástupkyně mateřských center. Seminář o zdravé výživě byl přes svůj název pro mě nejzajímavějším tématem. Doporučovala bych ho absolvovat všem rodičům dětí.

Na spolupráci se Sítí MC oceňuji skvělé dodržování termínů a výbornou komunikaci s koordinátorkou vzdělávacích aktivit Klárou Víkovou.

*PhDr. Lucie Plešková – manažerka projektu Šance rodině i zaměstnání
ve spolupráci s Mgr. Rut Kolínskou – prezidentkou Sítě MC*

PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE V PÉČI O DĚTI V MATEŘSKÝCH CENTRECH

- MC Slunečnice Beroun ■ MC Čelákovice ■ MC Pumpkin Česká Lípa ■ MC Leporelo České Budějovice
- MC Břežánek Dolní Břežany ■ RMC Kráčmerka Domažlice ■ KMC Dupy Dub Dub u Prachatic
- Mateřské a rodinné centrum Havířov ■ Centrum pro rodinu Sluníčko Karviná ■ Montessori Ovečka Kolín
- MC Klubičko Kroměříž ■ MC Krteček Liberec ■ Rodinné centrum Litomyšl ■ RC Kašpárek Mělník
- MC Milovice ■ CPR Koblížek Nový Bor ■ MC Svítání Nymburk
- Rodičovské centrum Chaloupka Ostrava ■ SKP Duha Plzeň ■ MC Sluníčko Prachatice
- MC Rudňáček Rudná ■ MC Putti Sázava ■ MC Beruška Strakonice ■ MC Škvoreček Škvorec
- MC Človiček Nebojsa Trhové Sviny ■ CPR Náruč Turnov ■ Třebíčské MC ■ Akropolis Uherské Hradiště
- RC Semaforáček Veselí nad Lužnicí ■ MC Světýlka Vlašim ■ Domino o. s. Zlín ■ Kamarád Nenuda Zlín
- Občanské sdružení CEMA Žamberk

ZA NAŠIMI HUMNY

SELSKÝ ROZUM a HYGIENA

První, co na mne v Německu pokaždé dýchne, bývá zvláštní pocit čistoty, pořádku a až skoro odosobněného smyslu pro řád. Jakmile se však přiblížím lidem, začnu s nimi mluvit o každodenním životě, nebo navštívím mateřská centra, zjišťuji, že můj první dojem je mylný a znovu a znovu mne překvapuje, co všechno je v Německu možné.

Například hygienické podmínky v mateřských centrech. Málokde se setkáte s dětskými záchody, většinou stačí pro malé děti nočníky a pro starší redukce na záchodovou mísu. Často mají v centru jeden záchod, žádné rozdělení na muže a ženy. Ostatně jak to míváme doma, má snad někdo doma oddělené záchody?

Přebalovací pulty bývají rovněž běžně v blízkosti záchodu, jen tak obyčejně zařízené. Především však účelné, aby sloužily těm, kdo je potřebují.

Obdobně bývá zcela běžné, že na společné akce či oslavy každý přinese něco dobrého z vlastní domácí kuchyně a všichni si společně pochutnávají. Někde mívají prodej zákusků ke kávě a ty zákusky rovněž pocházejí z kuchyně některé z návštěvnic centra. A co víc, v Německu patří k oblíbeným komunitním společenským událostem tak zvané „Straßen Festy“ při příležitosti nejrušnějších místních událostí. Tam se rovněž běžně prodávají výrobky z domácí kuchyně. Nikdo se nediví, každý si rád něco dobrého koupí a pojí.

Obdobně si vydělávají místní školy v USA. Například jednou do měsíce rodiče napečou domácí pečivo podle receptů ze zemí, ze kterých pocházejí, a prodávají je ve prospěch školy svých dětí.

Pravda, podobné věci se dnes neoficiálně dějí i u nás. Co však v diskusích v rámci hledání návrhů na jednoduchou legislativní úpravu alternativní péče o děti velmi naráží na osoby zastupující „zdravotní zájmy“ v naší zemi, tak to bývají otázky kolem stravování dětí. Stávající přísné hygienické podmínky stravování dětí v mateřských školkách (natož v jeslích) bývají brzdou pro ty, kteří by měli zájem založit soukromou, případně

firemní školku. Obsahují velké množství opatření a podmínek, které nebývá snadné dodržet a navíc velmi často pozbývají selský rozum.

Naopak na selském rozumu staví v Německu. Tam si rodiče mohou založit vlastní školku, kde bývá zvykem, že se během týdne rodiče střídají ve vaření obědů. Vaří je doma a hotové je přivezou do školky. Zodpovědnost leží na rodičích, pro jaký způsob stravování se rozhodnou a jaký jídelníček zvolí.

I u nás se volá po větší zodpovědnosti rodičů, ale stát jim předem omezuje výběr v zájmu zdraví jejich dětí.

Ještě před tím, než jsem poznala německá mateřská centra, fascinovala mne německá dětská hřiště. Tam, kde to podmínky umožňují, mívají všelijaké vodní hrátky. Slouží jednak k „rach-tání“ dětí, a to nemusí být pouze za teplého letního počasí. A pak také plní vzdělávací roli. Tvoří například soustavu vodních mlýnků, nebo se jedná o soustavu nádržek, které se porůznu přelévají. Děti si pak mohou spolu s rodiči vyzkoušet nejrušnější fyzikální jevy v každodenním životě.

Další skvělou příležitostí nabízejí v Německu menší městské zahrady či části parků, kde děti za pomoci dospělých chovají domácí zvířata – slepice, králíky, ovce či kozy. Pěstují koření, zeleninu i ovoce. Mohou si pak domů odnést produkty či plody. Vášnivou zábavu mají při stloukání obydli v korunách stromů: tam pak mohou prožívat nečekaná dobrodružství. Městské děti tu poznávají kus venkovského života a při tom se učí vzájemnému dorozumění, vyjednávání a toleranci, protože se na všem, co chtějí dělat, musejí nejprve domluvit.

Rut Kolínská

PŮL NA PŮL ROVNÉ PŘÍLEŽITOSTI ŽEN A MUŽŮ

VÝSLEDKY VÝZKUMŮ VÚPSV v OBLASTI PÉČE o DĚTI PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

V souvislosti s často diskutovaným tématem sladování rodinných a pracovních povinností, zejména v rodinách s malými dětmi, se stále častěji hovoří o stávajících způsobech zajištění péče o malé děti, jejich rezervách a možnostech jejich zlepšení i rozšíření v podobě alternativních forem. Předkládaný příspěvek si klade za cíl popsat současný stav v oblasti péče o děti předškolního věku jako východisko pro další úvahy o možných změnách a reformách. Prezentované informace vycházejí z nedávno realizovaných výzkumů v této oblasti, jejichž řešitelem byl Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i.:

1. Rodina, zaměstnání a vzdělání (RZV), 2006

- Sonda 3 – rodiny se školními dětmi – ženatí muži nebo vdané ženy ve věku 36 až 50 let s alespoň jedním dítětem ve věku 7 až 12 let, počet respondentů 500

- Sonda 5 – neúplné rodiny - osamělé matky s alespoň jedním dítětem ve věku 4 až 12 let, počet respondentů 500

2. Zmapování dostupnosti a podmínek pobytu dětí v jeslích, mateřských školách, školních družinách a obdobných zařízeních a jiných neinstytucionálních forem péče o děti v ČR včetně identifikace překážek jejich využívání s návrhy možných opatření k jejich rozvoji, 2008

- ze 46 kontaktovaných jeslí informace o 21 z nich

- v rámci každého okresu v ČR kontaktována každá druhá mateřská škola (2 497), informace o 650 z nich

Preference rodičů týkající se péče o předškolní děti

Z hlediska preferencí rodičů souvisejících s péčí o jejich děti se nejprve zaměříme na typy *ideálních úvazků žen* v závislosti na fázi rodinného cyklu, v níž se právě nacházejí, potažmo věku jejich dítěte/děti. Plný úvazek žen je zcela jednoznačně preferován v počáteční fázi rodinného cyklu, tj. než se narodí děti, a dále pak po odchodu dospělých dětí z domova. Po narození dítěte, zhruba do 3 let jeho věku, se většina dotazovaných mužů i žen přiklání k osobní celodenní péči matek o dítě a tudíž k přerušení jejich výdělečné činnosti a setrvání v domácnosti. V době, kdy dítě dosáhne předškolního věku, se více jak polovina respondentů z dotazovaných rodin přiklání k návratu žen na trh práce na částečný úvazek, setrvání v domácnosti preferuje zhruba čtvrtina a nejmenší podíl by byl pro zaměstnání na plný úvazek. Spolu s nástupem dítěte do základní školy a jeho rostoucím věkem by se pak ženy měly ve vyšší míře navracet na plný úvazek, nicméně i částečný úvazek se nemalému podílu dotazovaných rodičů stále jeví jako optimální řešení harmonizace práce a rodiny v této životní fázi.

K dalším důležitým nástrojům usnadňujícím zaměstnaným rodičům malých dětí sladit péči o děti a domácnost s pracovními závazky patří též *adekvátní zabezpečení péče o děti*. V českém prostředí je preferována osobní celodenní péče matky o dítě do zhruba 3 let jeho věku, poté se značný

podíl matek chce navrátit na pracovní trh a klíčovým se tak stává zabezpečení péče o děti pomocí institucionálních zařízení či pomocí jiné osoby. Nyní se proto zaměříme na srovnání preferovaných a reálných modelů zajištění péče o děti v závislosti na jejich věku dle výpovědí matek dětí školního věku.

V představách i v reálném chování dominuje ve způsobech zajištění péče o děti do 2 let téměř výhradně celodenní péče matek na rodičovské dovolené (podíl žen uvádějících, že o dítě pečovaly osobně, je nicméně ve všech případech o něco vyšší než podíl žen, které tuto péči preferují, což je zapříčiněno především preferencí zapojení otců do péče). V období od 2 do 3 let rovněž převažuje péče matky, ale ženy by uvítaly vyšší zapojení otce dítěte (zejména formou střídavé péče), ke kterému však v realitě dochází jen velmi zřídka. Ostatní formy zajištění péče o takto staré děti, tzn. vzájemné hlídání s jinými rodiči/přáteli, hlídání najatou osobou či placené hlídání doma, jesle, resp. mateřská školka (alespoň na část dne) a pomoc ze strany prarodičů či jiných příbuzných, jsou uváděny minimálně (kromě období 2-3 let věku dítěte, kdy se v realitě do péče začínají pozvolna zapojovat prarodiče). V období od 3 do 4 let věku se začínají vydělovat dvě hlavní skupiny, tj. jednak matky, které chtějí ještě zůstat s dítětem doma, a jednak matky, které se již chtějí navrátit do zaměstnání a využít

služeb institucionálních zařízení péče o děti. U dětí ve věku nad 4 roky (než začnou chodit do školy) je dominující podíl matek, které jak v preferencích, tak v realitě umísťují své potomky do mateřských škol (MŠ). Souhrnně pak lze říci, že ideální a reálné způsoby zajištění péče o malé děti se až na dílčí výjimky sobě velmi blíží.

Rodiče dotazovaní v prezentovaném výzkumu měli dále vybrat z předložených opatření rodinné politiky, která mohou usnadňovat plnění jejich rodičovských povinností, případně napomáhat k lepšímu skloubení rodiny a zaměstnání, tři, která považují za nejdůležitější. Mezi jednoznačně nejpreferovanější možností patří dobře placená a přiměřeně dlouhá rodičovská dovolená a dobře placená mateřská dovolená. Jako další v pořadí se pak v preferencích dotazovaných rodičů umístila dostupnost MŠ s kvalitní péčí a dobrými cenami, pro matky samoživitelky jsou pak důležité též dostatečně vysoké přídatky na děti.

Jesle

Od počátku devadesátých let minulého století, kdy v České republice existovala více než tisícovka jeslí s téměř 40 tisíci místy, se jejich počet po výrazném poklesu mezi lety 1990 a 1991 postupně dále snižoval až na současných 46 zařízení nabízejících 1 419 míst. Regionální rozložení jeslí je přitom značně nerovnoměrné, přičemž tato zařízení jsou koncentrována zvláště do větších měst, rodiny žijící v menších městech a vesnicích tak prakticky nemají příliš možností, jak jejich služeb využít. Naprostá většina obcí, které nezřizují jesle, uvádí jako důvod nezájem o ně nebo nedostatečný počet dětí daného věku v obci.

Do všech dotázaných jeslí v rámci analyzovaného výzkumu docházejí jak děti přijaté k celoměsíční docházce, tak děti docházející do jeslí nepravidelně, zpravidla na 5 dní v měsíci z důvodu zachování nároku rodiče na rodičovský příspěvek. Počet všech přijatých tedy často přesahuje celkovou kapacitu, neboť se děti v jeslích střídají. V nadpoloviční většině zařízení je počet dětí přijatých na maximálně 5 dní v měsíci vyšší než počet dětí využívajících službu „tradičních celoměsíčních jeslí“, což souvisí se systémem sociálních dávek favorizujícím rodiče, kteří se rozhodnou využívat služeb obecních jeslí pouze na omezenou dobu a péči o dítě po zbytek měsíce řešit jiným způsobem. Poptávka po klasické službě jeslí – po celodenní péči – je tedy ještě nižší než celodenní poptávka po jeslích.

Do jeslí mohou děti nastoupit zpravidla od 6 měsíců věku, nejčastěji je navštěvují děti dvou až tříleté. Všechna dotázaná zařízení umožňují dětem docházku i po dosažení 3 let věku za účelem plynulého přechodu do mateřské školy. V průměru jsou jesle otevřeny 10 hodin denně, od 6 hodin ráno do 16 hodin, přičemž otevírací doba rodičům vyhovuje. Děti obvykle tráví v jeslích 7 i více hodin, a to jak v případě dětí, které jsou

do jeslí přijaté na více než 5 dní v měsíci, tak dětí docházejících na maximálně 5 dní v měsíci. Jesle, jakožto zdravotnická zařízení, nejsou, na rozdíl od mateřských škol, vázány školním rokem a po dobu školních letních prázdnin je tedy většina z nich v provozu.

Při přijímání dětí se většina dotazovaných zástupců jeslí řídí určitými kritérii, žádné limity neměly v době konání výzkumu stanoveny pouze 4 jesle. Největší šanci na kladné vyřízení žádosti mají děti, jejichž alespoň jeden z rodičů je výdělečně činný, a dále ty, které mají trvalé bydliště na území dané obce, resp. městské části. Tato skupina je v některých případech také zvýhodněna při platbě poplatků za služby jeslí. Délka docházky, na kterou se dítě hlásí, je kritériem v dalších 8 jeslích. Stejný počet jeslí upřednostňuje také děti z neúplných rodin. Sourozenci jsou při přijímání do jeslí zvýhodňováni v 6 zařízeních.

Za posledních 6 měsíců (do konání výzkumu) nemusely ani jedno dítě odmítnout pouze 3 z dotázaných jeslí, ostatní nevyšly vstříc především rodičům, kteří měli zájem o maximálně pětidenní docházku (17 jeslí celkem). V případě pravidelnější docházky na více než 5 dní v měsíci odmítlo zájemce 7 jeslí. Neuspokojení všech žádostí o krátkodobou docházku však může být oproti pravidelné docházce spíše dočasné, často totiž záleží na aktuální naplněnosti jeslí, jejichž kapacita je těmito dětmi mnohdy doplňována. Proces přijímání do jeslí je tedy poměrně flexibilní a odmítnutí dítěte z důvodu naplněnosti jeslí tak může být pouze krátkodobé, neboť do jeslí se mohou přihlašovat děti v průběhu celého roku, stejně tak se v průběhu roku mění naplněnost zařízení. Pracovníci jeslí nicméně převážně nepocítují ani přímo ve svých zařízeních, ani v lokalitách, kde působí, deficit míst v jeslích.

Výše poplatku za jesle se výrazně liší podle zřizovatele a pohybuje se ve velmi širokém rozmezí (od zhruba 2 000 Kč do 8 000 Kč měsíčně, v některých soukromých zařízeních však může být i výrazně vyšší). Poplatek za celodenní stravování se pohybuje průměrně okolo 28 Kč. Denní sazba za docházku dítěte na 5 dní v měsíci je přitom více než dvojnásobná ve srovnání s denní sazbou pro dítě navštěvující jesle po celý měsíc. Poplatek za jesle hrazený rodiči pokrývá zhruba 5 % - 19 % celkových měsíčních nákladů na celodenní pobyt dítěte v obecních jeslích, většinu zbývajících částky musí hradit zřizovatel, tj. obec. Proto je provoz jeslí pro obec podstatně finančně náročnější než chod mateřských škol, které získávají v průměru 2/3 objemu peněz na provoz ze státního (příp. krajského) rozpočtu. Stejně tak pro rodiče představují jesle finančně nákladnější službu ve srovnání s mateřskou školou. Jeselská zařízení by tedy za neefektivnější způsob financování považovala krom plateb od rodičů a z rozpočtu obce také zdroje ze státního rozpočtu, které by pokrývaly v průměru polovinu všech nákladů.

Mateřské školy

Dostupnost péče v MŠ je výrazně diferencovaná podle toho, v jak velké obci své služby provozují. Malé obce o velikosti do 500 obyvatel se potýkají s nedostatkem dětí zapřičiňujícím převis nabídky nad poptávkou, nějakou žádost o přijetí odmítla pouze každá desátá MŠ, ve městech s více než 50 000 obyvateli je naopak kapacita MŠ nedostatečná, nějakou žádost o přijetí odmítlo 71 % MŠ.

Mnohé MŠ (87 %) mají pro přijímání dětí k docházce stanovená kritéria a nejčastěji posuzují kombinaci několika podmínek, které musejí děti splňovat. Naprosto dominuje nutnost splnit podmínky věku dítěte (93 %), trvalého bydliště na území obce nebo městské části (84 %) a to, že jsou oba rodiče zaměstnaní (78 %). Přibližně dvě třetiny MŠ pak zohledňují docházku sourozence do zařízení a délku docházky.

Kritérium věku dítěte je důležité vzhledem k upřednostňování dětí v posledním roce před zahájením školní docházky. Význam má i vzhledem k tomu, že MŠ jsou zpravidla určeny pro děti až od 3 let, ale často řeší požadavky na přijetí mladších dětí, což je důsledkem prudkého úbytku jeslí a růstu jejich ceny od začátku 90. let. Více než dvě třetiny MŠ tak přijímají též děti, kterým na začátku září ještě nebudou 3 roky. Výrazně častěji se jedná o vesnické školky, často jednotřídky, které těmito dětmi doplňují kapacitu zařízení. Každá třetí MŠ tak děti mladší 3 let vůbec nepřijímá, v dalších dvou třetinách je sice oficiálně přijímají, avšak často (ve 40 % případů) mohou tyto děti reálně nastoupit až v okamžiku, kdy dosáhnou 3 let. Z tohoto důvodu tak mohou být údaje o dvouletých dětech navštěvujících MŠ v oficiálních statistikách nadhodnocené, neboť část těchto dětí je sice ke konci září (tj. k datu, k němuž jsou oficiální statistiky publikovány) do MŠ přijatá, reálně však do ní docházet ještě nemůže nebo nechce a v podstatě je jim tam tímto způsobem pouze „drženo místo“.

Ve větších městech je zároveň značně omezená dostupnost MŠ pro ty děti, jejichž rodiče pobírají rodičovský příspěvek a chtějí z důvodu zachování nároku na tuto dávku umístit dítě pouze na dobu povolenou zákonem o státní sociální podpoře č. 117/1995 Sb. Docházka dítěte na 5 dní v měsíci je z hlediska předškolních vzdělávacích zařízení nejméně preferovaným způsobem využívání služeb institucionální péče. Tyto děti vůbec nepřijímá v průměru čtvrtina MŠ, přičemž ve velkých městech je tento podíl téměř dvojnásobný. V možnosti docházet pouze na 5 dní v měsíci spatřují zástupci MŠ spíše negativa jak pro dítě a jeho adaptaci (zpochybňována bývá zejména možnost dětí zvyknout si za tak krátkou dobu na nové prostředí a kolektiv, což může negativně působit na jejich psychiku), tak pro mateřskou školu, organizaci jejího denního programu a zajišťování finančních prostředků pro provoz zařízení. Tato možnost je shledávána jako dobrá pouze pro rodiče.

Rovněž čtyřhodinová denní docházka není z hlediska provozovatelů příliš vítaným opatřením. Děti na takto zkrácenou docházku nepřijímá desetina MŠ, ve velkých městech, kde mají dostatek zájemců o celodenní docházku, tyto děti nepřijímá téměř třetina zařízení. Hlavním důvodem jsou problémy v oblasti financování, pro celou polovinu dotázaných MŠ představovala možnost umístit dítě na 4 hodiny v tomto směru závažný problém. Zároveň jsou však v tomto opatření spatřována také konkrétní pozitiva, především v podobě pozvolné a plynulé adaptace dětí na nové prostředí a kolektiv ostatních dětí, nový režim a odloučení od matky. Některé MŠ rovněž těmito dětmi doplňují volnou kapacitu a zajišťují tak pro chod zařízení chybějící finance.

Vzhledem ke specifikám, která péče o děti do 3 let vyžaduje, a jejímu obtížnějšímu skloubení s rámcovým vzdělávacím programem, podle kterého je realizován program v MŠ, setkáváme se ze strany MŠ s výrazným nesouhlasem s možností, aby se snížila věková hranice pro přijímání dětí do MŠ ze 3 na 2 roky. Polovina dotázaných s tímto rozhodně nesouhlasí, třetina pak spíše nesouhlasí. Odmítavé postoje byly nejčastěji zdůvodňovány nedostatečnou samostatností dvouletých dětí, jejich fyzickou a psychickou nevyzrálostí, jiným režimem dne, jinými stravovacími návyky, větší potřebou individuálního přístupu.

Časová dostupnost MŠ je určena jejími otevíracími hodinami. Naprostá většina (95 %) dotázaných MŠ má celodenní provoz, tj. poskytuje dětem vzdělávání déle než 6,5 hodiny denně, nejdéle však 12 hodin denně. V polodenním režimu fungují 4 % zařízení (maximálně 6,5 hodin denně) a jen 1 % jsou školy internátní. Většina MŠ (82 %) otevírá ráno před 6,30 a po 17 h je stále otevřeno pouze 1,5 % zařízení. Po dobu letních prázdnin je provoz úplně přerušen ve 30 % MŠ, výrazně častěji se jedná o malé, obvykle jednotřídní školy, s počtem žáků do 25, nacházející se v obcích o velikosti do 1 000 obyvatel. Pokud je MŠ po nějakou dobu v létě otevřena, jedná se nejčastěji o dobu 2 až 4 týdnů.

Platba rodičů za služby v MŠ se skládá ze dvou základních částí – úplaty za docházku dítěte do MŠ a platby za stravné. Výběr školného i jeho výše se liší, a to opět zejména v závislosti na velikostní skupině obce. V nejmenších obcích do 500 obyvatel totiž v každé čtvrté MŠ rodiče za docházku dětí neplatí, zatímco v obcích nad 2 000 obyvatel téměř všechny MŠ úplatu vybírají a její výše se průměrně pohybuje v rozmezí 260-420 Kč. Oproti tomu v obcích do 2 000 obyvatel měsíční úplata zpravidla nepřesahuje 200 Kč. Výše stravného se v dotázaných MŠ pohybuje průměrně okolo 26,5 Kč za den.

Alternativní péče o nejmenší děti

V současné době existují podle živnostenského zákona v zásadě dvě právní možnosti, jak v péči o nejmenší děti podnikat. První se odvíjí na základě tzv. vázané živnosti „péče o dítě do tří let věku v denním režimu“, druhá je právně zakotvena jako provozování volné živnosti „poskytování služeb pro rodinu a domácnost“. Z hlediska získání živnostenského listu je první varianta náročnější a složitější, protože se na ni vztahují poměrně přísné předpisy týkající se vzdělání pečující osoby a hygieny. Pouze tato vázaná živnost však umožňuje soukromé pravidelnou každodenní péči o děti mladší 3 let legálně provozovat. Druhá možnost spočívající v provozování volné živnosti by měla sloužit k legalizaci péče o děti mladší 3 let pouze výjimečně. Živnost je primárně zaměřena na péči o domácnost a využívají ji především osoby a agentury poskytující úklidové služby pro domácnosti. Péče o děti do 3 let by neměla být pod touto koncesí pravidelně provozována. Agentura a jednotlivci, kteří podnikají na základě vázané živnosti, je v celé ČR velmi omezené množství. Nejvíce se přitom vyskytují v Praze a Středočeském kraji, kde zřejmě působí zhruba tři čtvrtiny takových osob/agentur.

Bez ohledu na právní formu jsou v praxi soukromým sektorem v současnosti provozovány tři hlavní typy služeb v oblasti kolektivní péče o nejmenší děti, a to miniškoličky, mikrojesle a hlídač dětská centra. V porovnání s jeslemi zřizovanými obcemi usilují tato zařízení o vyšší kvalitu, individuálnější přístup ke klientům a jejich kapacita je ve srovnání s klasickými jeslemi výrazně menší, často činí okolo deseti až patnácti dětí. Přesto je zájem o tuto formu péče ze strany rodičů poměrně malý, a může se proto uplatnit zejména v Praze, ale i tam v době výzkumu (duben 2008) dle poskytovatelů těchto služeb nabídka lehce převyšovala poptávku.

Rodiče nejmenších dětí, kteří jsou ochotni zaplatit vyšší ceny za péči o vlastní děti v soukromém sektoru, dávají většinou přednost individualizované službě před kolektivním zařízením. Nejčastěji tak volí individuální chůvy, které pečují o dítě/děti přímo v jejich domácím prostředí. Výjimečně může chůva pečovat o dítě ve vlastní domácnosti, ale tato forma je méně častá a prakticky se nevyskytuje v případě, že chůva pracuje prostřednictvím agentury. Individuální péče poskytovaná chůvou je velmi flexibilní a přizpůsobitelná aktuálním potřebám a požadavkům konkrétního dítěte a jeho rodičů. V době výzkumu však podle vyjádření informátorů ve sledovaných regionech převyšovala nabídka poptávku, tj. klientů, kteří by byli ochotni za tyto služby pravidelně platit, bylo méně než inzerovaných nabídek žen, které chtěly tyto služby (často v šedé zóně ekonomiky) poskytovat. Zájem o tyto služby je značně limitován poměrně vysokými cenami, které si při jejich pravidelném využívání například osm až deset hodin denně v pracovních dnech mohou dovolit platit jen rodiny s nadprůměrnými příjmy. I to je zřejmě důvodem, proč se v této praxi mohutně rozvíjí černý trh, který pomáhá ceny snížit. Agentury poskytující služby chůvy si zpravidla účtují zhruba 130-150 Kč za hodinu, zatímco chůva na černém trhu požaduje zhruba 60-100 Kč. Významným faktorem je i stále relativně silná rezervovanost rodičů k novému typu služby a nedůvěra svěřit malé dítě do individuální péče neznámé osobě, a to zejména v mimopražských regionech. Výrazně tak převládá snaha najít chůvu neformální cestou, nejlépe z okruhu vlastních známých nebo prostřednictvím osobního doporučení od blízké osoby.

Třetí možnost podnikání v péči o nejmenší děti spočívá ve zprostředkování kontaktu mezi klientem a chůvou a podpoře dojednání jejich smluvního vztahu. Tuto službu zajišťují agentury či jednotlivci, kteří v pravém slova smyslu o děti nepečují, ale pouze jsou schopni vybrat pro rodinu vhodnou osobu, která tuto službu nabízí. Velké a profesionální agentury jsou určitou garancí kvality chůvy, za kterou přebírají zodpovědnost.

Většina rodičů zatím preferuje zajištění hlídání dítěte v případě potřeby rodinným členem (nejčastěji babička) nebo jinou známou osobou. Nejvíce jsou soukromé služby péče o nejmenší děti rozvinuty v Praze, kde se vedle jednotlivců nachází i agentury, které tyto služby poskytují. V tom Praha kontrastuje se zbytkem republiky, kde je poptávka po tomto typu služeb vzhledem k jejich ceně stále poměrně nízká a v naprosté většině rodin pečuje o dítě do 3 let věku v domácím prostředí matka. K tomu dále přispívá i situace na trhu práce a relativně nízká hladina příjmů žen vzhledem k cenám za pravidelnou péči chůvy. Soukromí poskytovatelé služeb péče o děti tak mají malé možnosti získat důvěryhodný status v prostředí malého města bez osobních známostí.

Při stanovení kontextuálních limitů omezujících rozvoj soukromé péče o děti byly uváděny především dva zásadní problémy. Prvním byly velmi striktní požadavky na osoby a provozovny péče o děti do 3 let věku v denním režimu, které jsou nepochybně jedním z důvodů, proč je v ČR těchto vázaných živností registrováno velmi malé množství. Striktní a příliš úzce vymezené jsou především požadavky na zdravotnické vzdělání osob podnikajících v této oblasti a dále hygienické normy na provozovny těchto služeb. Dalším nevýhodou je vysoké daňové zatížení velkých agentur, které jsou plátcí DPH, jež činí 19 %.

Mgr. Jana Palonciová, Ph. D. A PhDr. Kamila Svobodová, Ph. D. – VÚPSV

Literatura:

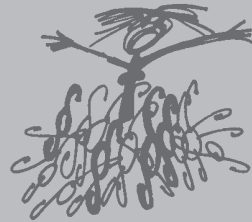
Höhne, S., Kuchařová, V., Svobodová, K., Štátná, A., Žáčková, L. 2010. Rodina a zaměstnání s ohledem na rodinný cyklus. Praha: VÚPSV.

Kuchařová, V. A kol 2009. Péče o děti předškolního a raného školního věku. Praha: VÚPSV.

Kráčeno, úplný text včetně tabulek najdete na webových stránkách Síť MC: www.materska-centra.cz

ŽENA MEZI PARAGRAFY, ROZUMEM A CITEM...

PODMÍNKY POSKYTOVÁNÍ SLUŽBY PÉČE O DĚTI V MC A MINIŠKOLKÁCH

(aktuální legislativní, hygienické a další podmínky pro poskytování služby péče o děti týkající se mateřských center)

Služby pro děti a jejich rodiče v mateřských centrech (MC) a jiných neziskových organizacích (NO) představují specifickou kategorii vzhledem k ostatním službám péče o děti. Služby poskytované NO spojuje společný znak - zákaz provozování za účelem dosažení zisku. NO mohou za poskytované služby vybírat poplatky, příjem z poplatků ale musí použít zpět na výkon služby např. na platby energií, nájem, mzdy zaměstnanců, obnovu vybavení apod. Pokud příjem z poskytovaných služeb převyšuje náklady na služby a vytvoří se tak zisk, musí být použit na cíle dané posláním organizace, nikdy jej nelze např. rozdělit mezi členy organizace jako jakousi dividendu.

Kvalifikační a hygienické požadavky se liší podle právní formy MC. Nejvolnější režim mají občanská sdružení. Protože hlídání dětí neprovazují za účelem dosažení zisku, nespádají pod režim živnostenského zákona a nepotřebují ke své činnosti získat živnostenské oprávnění (ŽO), a to ani v případě hlídání dětí mladších tří let. Z hlediska hygienických požadavků je třeba splnit pouze obecné požadavky zákona č. 258/200 Sb., o ochraně veřejného zdraví.

Jiná je situace u NO s právní formou obecně prospěšná společnost nebo evidovaná právnická osoba církev a náboženské společnosti. Zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a zákon č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech stanoví, že pokud je obecně prospěšná služba uvedena v seznamu živností, rejstříkový soud vyžaduje doložení ŽO. Tyto právnické osoby tedy potřebují k hlídání dětí a k založení miniškolky získat ŽO. Nutnost získat příslušné ŽO bývá také smluvní podmínkou v rámci projektů podporovaných OP LZZ.

O jakých živnostenských oprávněních je tedy řeč?

K pravidelnému hlídání dětí mladších tří let bez doprovodu rodičů je vhodné získat ŽO k živnosti Péče o dítě do tří let věku v denním režimu. Jde o vázanou živnost. To znamená, že k provozování této živnosti je třeba mít potřebnou odbornou způsobilost. Způsobilost musí prokázat fyzická osoba žadající o ŽO, u právnické osoby pak odpovědný zástupce.

K provozování živnosti Péče o dítě do tří let věku v denním režimu se požaduje odborná způsobilost k výkonu jednoho nebo více z těchto povolání:

- všeobecné sestry
- zdravotnického asistenta
- ošetrovatele
- porodní asistentky
- záchranáře
- sociálního pracovníka
- pracovníka v sociálních službách

Jak lze získat požadovanou odbornou způsobilost, stanoví zákon č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu zdravotnických nelékařských povolání a výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče (zkráceně zákon o nelékařských zdravotnických povoláních) nebo zákon 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Podnikatel je povinen zajistit, že o děti budou pečovat pouze osoby, které budou mít požadovanou odbornou způsobilost. Kromě výše uvedených může o děti pečovat také sanitář a pak ten, kdo předloží doklad o vykonání tříleté praxe v oboru jako podnikatel nebo v pracovněprávním vztahu nebo doklad o uznání odborné kvalifikace.

Jestliže je v rámci miniškolky pečováno o děti starší tří let, postačí ŽO pro volnou živnost Mimoškolní výchova a vzdělávání, pořádání kurzů, školení, včetně lektorské činnosti. Pro získání tohoto ŽO není třeba splnit žádné odborné předpoklady, stačí splnit všeobecné podmínky.

Příležitostně krátkodobé hlídání dětí, tzv. "baby-sitting" lze provozovat v rámci živnosti Poskytování služeb pro rodinu a domácnost. Jde o volnou živnost podle živnostenského zákona. Ani k provozování této živnosti není vyžadována zvláštní odborná způsobilost.

Hygienické podmínky v mateřských centrech

Mateřská centra, která péčí o děti provozují za účelem dosažení zisku, musí splnit i hygienické požadavky vyhlášky č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých. O uplatnění této vyhlášky na ostatní MC se vede diskuze. Z hlediska prevence lze doporučit kontaktovat příslušnou hygienickou stanicí a snažit se najít řešení, které by bylo přijatelné pro obě strany.

Odpovědnost mateřského centra

Podle občanského zákoníku mateřské centrum odpovídá dítěti za škodu, kterou utrpělo v době, kdy nad ním MC vykonávalo dohled. MC nese za dítě odpovědnost od okamžiku převzetí dítěte do okamžiku předání dítěte zákonnému zástupci nebo pověřené osobě. Za škodu dítěti neodpovídají jednotliví zaměstnanci mateřského centra, příp. jiné osoby, které škodu způsobily, ale přímo MC.

MC se pak může „hojit“ na zaměstnanci, který na dítě přímo dohlížel, v rámci pracovněprávní odpovědnosti. Zaměstnanci MC odpovídají zaměstnavateli za škodu, kterou mu způsobili zaviněným porušením povinností při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním.

Zaměstnanec je povinen nahradit zaměstnavateli skutečnou škodu, a to v penězích, jestliže neodčiní škodu uvedením v předešlý stav. Výše požadované náhrady škody způsobené z nedbalosti nesmí přesáhnout u jednotlivého zaměstnance částku rovnající se čtyřapůlnásobku jeho průměrného měsíčního výdělku před porušením povinnosti, kterým způsobil škodu. Toto omezení neplatí, byla-li škoda způsobena úmyslně, v opilosti nebo po zneužití jiných návykových látek. Jde-li o škodu způsobenou úmyslně, může zaměstnavatel požadovat navíc i náhradu ušlého zisku. Způsobil-li škodu také zaměstnavatel, hradí zaměstnanec jen poměrnou část škody podle míry svého zavinění. Odpovídá-li za škodu více zaměstnanců, hradí každý z nich poměrnou část škody podle míry svého zavinění.

V době, kdy bylo dítě svěřeno do péče MC, rodiče neodpovídají za škody způsobené dítětem, ale právě MC. Zde přichází v úvahu dva případy způsobené škody. Zaprvé může jít o škodu, kterou dítě způsobilo např. na majetku MC v době, kdy nad ním centrum vykonávalo dohled. Druhou variantou je situace, kdy dítě v této době způsobí škodu někomu třetímu, např. jinému dítěti. Pokud je dítě natolik nezralé, že není schopno ovládnout své jednání nebo posoudit jeho následky, odpovědnost za škodu ponese v obou případech samo MC a nemá nárok na jakoukoli kompenzaci ze strany dítěte a jeho rodičů.

MC odpovídá i za škodu, která vznikla na věcech, které byly odloženy na místech k tomu určených nebo tam, kde se obvykle ukládají, ledaže by ke škodě došlo i jinak. Typicky se jedná o odpovědnost za věci odložené na věšáku nebo v šatně. Této odpovědnosti se nelze zprostit jednostranným prohlášením např. „za odložené věci neručíme“ ani dohodou.

Z důvodu minimalizace rizik a odpovědnosti MC je vhodné seznámit rodiče s provozním řádem MC, zapsat zdravotní omezení dítěte a proškolit všechny zaměstnance a dobrovolníky MC v poskytování první pomoci. Zaměstnanci, kteří jakkoli manipulují s potravinami, musí mít zdravotní (potravinářský) průkaz. MC by mělo být pojištěno proti odpovědnosti za škodu na životě a zdraví dítěte a za škodu na věci.

JUDr. Anna Kůrková – externí právní poradkyně Sítě MC

NÁVRH VĚCNÉHO ZÁMĚRU ZÁKONA O SLUŽBÁCH PÉČE O DĚTI

Stav ke dni 12. 5. 2011¹

Ministerstvo práce a sociálních věcí připravilo návrh věcného záměru zákona o službách péče o děti, který byl zpracován v souladu s programovým prohlášením vlády, ve kterém se vláda zavázala podpořit rozvoj alternativ rodinné péče ve fázi pre-prímárního vzdělávání, rozvoj firemních školek, alternativních předškolních zařízení typu mateřských a rodinných center, ale i institut sousedského hlídání, a vytvářet tak podmínky pro rychlejší návrat pečujících rodičů k výdělečné činnosti. Opatření vychází z usnesení vlády ČR č. 1451 ze dne 19. listopadu 2008, kterým byl schválen „Soubor prorodinných opatření – Prorodinný balíček“.

Účelem opatření obsažených v návrhu věcného záměru zákona je při velmi výrazně omezené nabídce služeb péče o děti zejména do tří, čtyř let věku v ČR rozšířit spektrum poskytovatelů služeb péče o děti. Rodičům se tak umožní udržení kontaktu se zaměstnáním v době péče o dítě a postupný návrat nebo vstup na trh práce s ohledem na jejich strategii při sladění profesního, rodinného a osobního života.

Návrh věcného záměru zákona obsahuje opatření k zavedení nových a rozvoji stávajících služeb péče o děti a další související opatření, čímž dojde k rozšíření spektra poskytovatelů služeb péče o děti v ČR o alternativní typy vůči jeslím a mateřským školám.

Návrh věcného záměru zákona obsahuje následující opatření:

1. Poskytovatel vzájemné rodičovské výpomoci – vytvoření nového typu služby péče o děti poskytované rodičem, který zároveň osobně, celodenně a řádně pečuje o vlastní dítě do 7 let věku.

Účelem opatření je právně upravit poskytování péče rodičem, který ve vlastní domácnosti, nejčastěji v průběhu rodičovské dovolené, pečuje osobně, celodenně a řádně o vlastní dítě do 7 let věku a zároveň pečuje za úplatu o maximálně 3 děti do 7 let věku jiných rodičů. Takovíto rodič nebude k této činnosti potřebovat živnostenské oprávnění.

2. Dětská skupina – vytvoření nového typu služby nepřítelostné a nekrátkodobé péče o děti poskytované na komerčním i nekomerčním základě v zařízení péče o děti.

Jedná se o právní úpravu služby nepřiležitostné a nekrátkodobé péče o děti v zařízení, tj. mimo domácnost dítěte, na nekomerčním základě mimo režim zákona o živnostenském podnikání a na komerčním základě z hlediska věcné působnosti zákona o živnostenském podnikání. Vždy se jedná o služby mimo režim školského zákona. Vymezuje se hygienické, provozní a prostorové podmínky poskytování péče o děti v rámci dětské skupiny, stanoví se počet dětí, o které může být v jednom časovém úseku pečováno jednou pečující osobou a zároveň se stanoví nejvyšší přípustný počet dětí v zařízení, v němž je o děti pečováno. Dále se vymezuje odborná způsobilost pro osoby pečující o děti do 7 let věku.

3. Úprava odborné způsobilosti osob pečujících nepřiležitostně a nekrátkodobě o děti v domácnosti dítěte.

U nepřiležitostné a nekrátkodobé péče o dítě v domácnosti dítěte v rámci živnosti péče o děti se nově vymezuje odborná způsobilost pečujících osob tak, aby byla stanovena shodně s odbornou způsobilostí osob pečujících o děti do 7 let věku v zařízení péče o děti v rámci dětské skupiny, jelikož se jedná o stejný okruh dětí.

4. Podpora služeb v rámci vázané živnosti „Péče o dítě do tří let věku v denním režimu“.

U živnosti vázané „Péče o dítě do tří let věku v denním režimu“ se sníží věková hranice na dva roky věku dítěte. Zároveň se rozšíří odborná způsobilost podnikatele, resp. odpovědného zástupce, provozujícího citovanou vázanou živnost tak, aby byla stanovena shodně s odbornou způsobilostí osob pečujících o děti do 7 let věku v zařízení péče o děti v rámci dětské skupiny nebo v domácnosti dítěte.

5. Daňová podpora.

Bude zavedena daňová uznatelnost nákladů zaměstnavatele v souvislosti s poskytováním služeb péče pro děti svých zaměstnanců a zároveň bude zavedena sleva na dani z příjmů pro rodiče-zaměstnance při zajištění péče o děti formou služby péče o děti v souvislosti se vstupem/ návratem na trh práce.

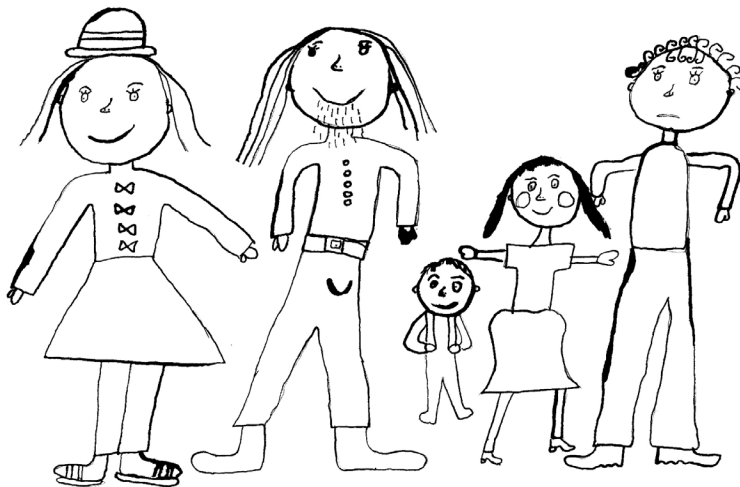
6. Zrušení bezplatnosti posledního roku mateřské školy.

Účelem opatření je posílit finanční zdroje zřizovatelů na rozšíření kapacit MŠ a reagovat tak na demografickou situaci. Osvobození od úplaty bude přiznáno zákonnému zástupci dítěte na základě předložení potvrzení, že daná osoba je příjemcem dávky pomoci v hmotné nouzi.

7. Navýšení procenta maximální možné finanční spoluúčasti zákonných zástupců dítěte na úhradě neinvestičních nákladů na předškolní vzdělávání.

Účelem opatření je posílit finanční zdroje zřizovatelů na rozšíření kapacit MŠ a reagovat tak na demografickou situaci.

Mgr. Lydie Keprová – Oddělení rodinné politiky, MPSV

¹ Vzhledem ke skutečnosti, že se jedná o návrh věcného záměru zákona, jde o materiál, jehož obsah se průběžně mění nebo může měnit v závislosti na procesu projednávání a schvalování. Uvedené informace jsou aktuální k datu 12. 5. 2011.

FIREMNÍ ŠKOLKY

Ve svém příspěvku se pokusím stručně shrnout výsledky mezirezortních jednání, které byly vedeny na základě Programového prohlášení Vlády ČR, reagujícího v oblasti rodinné politiky na společenskou potřebu zlepšit možnosti sladování profesního a rodinného života. V něm se vláda zavázala podpořit rozvoj firemních školek (FŠ).

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) k podpoře tohoto nově vznikajícího typu zařízení připravilo návrhy legislativních změn v rámci novely školského zákona, jejichž účinnost se očekává od 1. 9. 2011. Návrhy by měly napomoci k řešení palčivé společenské otázky související s omezenými kapacitami mateřských škol (MŠ), kdy podle statistik bylo pro školní rok 2010/2011 zamítnuto zhruba 39 500 žádostí o přijetí dětí do veřejných MŠ. Navrhované legislativní změny tak mohou ve firmách, které se rozhodnou provozovat vlastní školku, podpořit návrat jejich zaměstnanců na pracovní trh, a tím podpořit i finanční soběstačnost rodiny, a zároveň jejich dětem poskytnout kvalitní předškolní vzdělávání.

MŠMT vystupuje jako garant kvality činnosti škol, které jsou zapsány v tzv. školském rejstříku. V novele školského zákona MŠMT navrhuje vytvořit pro FŠ stejné podmínky jako je tomu u soukromých škol za předpokladu, že se rozhodnou zapsat do rejstříku. Budou tak moci získat finanční dotaci stanovenou procentním podílem z normativu (tj. ročního objemu neinvestičních výdajů, mzdových prostředků a zákonných odvodů připadajících na jedno dítě ve srovnatelné MŠ zřizované obcí). V prvním roce se jedná o výši 60 % z normativu (např. pro MŠ s celodenním provozem do 15 dětí to činí zhruba 40 000 Kč ročně na jedno dítě). V dalších letech mohou FŠ odbržet při splnění zákonných podmínek 100 % z normativu. Jako všechny instituce zapsané v rejstříku však budou povinny dodržovat ustanovení školského zákona a s ním související právní předpisy, tzn. zejména dodržovat hygienické normy, zajistit odborně kvalifikovaný pedagogický personál, realizovat vzdělávání v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání a vytvářet podmínky České školní inspekci k hodnocení kvality činnosti školy.

Firemní školky v gesci MŠMT budou představovat alternativu ke stávajícím MŠ. Jsou koncipované jako vzdělávací instituce, a proto je třeba zdůraznit, že budou moci přijímat stejně

jako ostatní MŠ děti zpravidla od tří let, tzn. děti, které jsou již tělesně i duševně způsobilé k určité formě vzdělávání. To však nebrání tomu, aby FŠ byly otevřené ostatním druhům péče zřizované mimo školský zákon a využívaly přitom svých podmínek (materiálních, personálních a jiných) k symbióze se zařízeními péče o děti do 3 let v působnosti jiných ministerstev.

Návrh novely školského zákona řeší další otázky vztahující se k FŠ, mezi nimi i možnost přednostního přijímání dětí zaměstnanců zřizovatele, kdy za platné právní úpravy se jedná o diskriminaci ostatních dětí. Taktéž nezavádí pro FŠ samostatný název, ale využívá popisu „mateřská škola určená ke vzdělávání dětí zaměstnanců zřizovatele nebo jiného zaměstnavatele nebo zaměstnavatelů“. Přizpůsobeno je též ustanovení, týkající se názvu firmy, v němž nebude muset být MŠ uvedena. Prostor je ponechán i pro pružné přizpůsobení zaměstnaneckým potřebám (např. při zohlednění směnnosti firemního provozu).

Mezi časté dotazy zájemců o zřízení FŠ patří otázky, zda si firma může najmout odborného provozovatele, zda se může několik menších firem spojit a provozovat školku společně, zda FŠ, která nenaplní kapacitu, může nabídnout služby jiné firmě či dětem, jejichž rodiče nejsou firemními zaměstnanci – odpověď zní ano, podle návrhů obsažených v novele školského zákona je to možné.

Problematika daňového režimu FŠ bude ve směru uznání nákladů na jejich zřízení a provoz do daňově účinných výdajů komplexně řešena v zákoně o službách péče o děti připravovaným MPSV s předpokládanou účinností od 1. 7. 2012. Již současná legislativa Ministerstva financí umožňuje náklady na zřízení a provoz škol považovat za daňově účinné výdaje za podmínky, že jsou zřizovány v souladu se školským zákonem.

Tolik ke stručnému vyjádření chystaných návrhů změn zejména v souvislosti s předloženou novelou školského zákona, která byla shodou okolností včera přijata vládou a nyní postupuje do Parlamentu ČR.

Mgr. et Mgr. Dagmar Vorlíková – Odbor předškolního, základního a základního uměleckého vzdělávání MŠMT

VÝMĚNA ZKUŠENOSTÍ

KDY a JAK?

Nabídky hlídání, jesliček, miniškolek, služeb pečovatelek se nám pěkně rozrůstají. Na péči o naše broučky nemusíme být už my matky samy. Stačí jen zvážit, zda chceme individuální péči nebo máme zájem o posilování sociálních dovedností našich dětí v malém kolektivu vrstevníků. Péči o dítě si dobře zvážíme, naplánujeme, domluvíme, ale realita nás pak může překvapit.

Malá Adélka chodila do MC od malička. Na cizí tety a děti tedy mohla být zvyklá. Ale kdepak, od té doby, co se narodila sestřička, odmítala známý kolektiv, schovávala se za mámu, pod deku, za dveře, s ostatními nekomunikovala a nejráději měla hru „Adélka tady vůbec není“. Stálo to hodně trpělivosti a úsilí, aby vydržela společně s mámou a ostatními dětmi v herně alespoň pár minut. V dvou a půl letech (v době opravdu velké krize) se maminka rozhodla zapsat ji do miniškolky a zkusit, jak holčička zvládne jednou týdně pobyt v herně bez ní, s úplně „cizí tetou“. Byli jsme všichni zvědaví, jak to Adélka zvládne. Maminka ale neměla jedinou pochybnost, že by mohly nastat obtíže. Příznávám, že jsme tomu moc nevěřili a očekávali, že problém přijde vzápětí a Adélka nepřekročí práh herny. Opak byl však pravdou. První návštěva v miniškolce a žádný pláč, žádné škemrání. Maminka se s dcerkou jedním slovem rozloučila, popřála jí hezké dopoledne a bez zaváhání odešla. Holčička zde byla od prvního okamžiku jak vyměněná. Bez jediného problému odchodila v miniškolce celý půlrok a dodneška ráda vzpomíná na svoji tetu Evu.

Paní Iveta si naše centrum sama našla na internetu. Nikdy zde nebyla, ale nabídka miniškolky se jí moc zalíbila. Synkovi bylo již více jak 3 roky. V kolektivu dětí zatím neměl moc zkušeností a návštěva miniškolky jednou týdně na dopoledne se zdála rodině dobrou přípravou na brzký vstup do školky. S maminkou jsme se domluvili na docházce, vyplnili všechny potřebné náležitosti, ujistili ji, že miniškolku vede opravdu ta paní Eva, o které slyšela dobré reference. Na první návštěvu přišel chlapec společně s maminkou a babičkou. Velké loučení začalo již v šatně: „Neboj, uvidíš, že se ti tam bude líbit, my tam s babičkou s tebou chvilku zůstaneme, aby se ti nic nestalo“. A jak slíbily, tak udělaly. Synka maminka posadila v miniškolce ke stolečku k dětem, ať si zkusí „pěkně“ sám hrát a společně s babičkou si sedla na lavičku hned za jeho záda. S napětím očekávaly, jak to chlapec zvládne, jak bude samostatný, jak se zapojí do společné hry. Samozřejmě z nich nespustil oči a stále se otáčel. Co dělala před ním teta společně s ostatními dětmi asi sotva stačil registrovat. Maminka přitom ještě každých pět minut zkusila náš pečovatelce nenápadně položit otázku: „Tak co, myslíte, že to půjde?“ Když se po asi dvaceti minutách nedočkaly „očekávaného zapojení chlapečka mezi ostatní“, poděkovaly, že si „to“ mohli vyzkoušet, ale že samy obě viděly, že „to ještě nepůjde“. Bohužel o další návštěvu již rodina nepožádala. Přitom postupně zvykán by zde bylo zcela namístě, jak pro chlapce, tak pro maminku.

Na závěr příběh Kačenky. Její maminka nás kontaktovala s prosbou, že za pár měsíců bude muset nastoupit do zaměstnání a dcerka doposud (2,5 roku) byla zvyklá jen na maminku. Odmítala být sama s tatínkem nebo s babičkou a maminka se bála, jak zvládnou přechod do školky. Nabídli jsme jim tedy nejen chodit na naše společné aktivity, ale i vyzkoušet miniškolku, kde zpočátku může maminka být přítomna. Využily obě možnosti. Poctivě společně celý půlrok chodily do herny i do miniškolky. Kačenka se mezi děti bez problémů zapojila, do školičky se těšila, s novou tetou dobře komunikovala. Maminka za celou dobu ale nenašla odvahu ponechat zde dcerku samotnou. Obava, že Kačenka bude hned plakat a volat ji, byla silnější než její původní odhodlání. Osamostatnění na „první pokus“ se sice nepovedlo, ale pro nás všechny pak bylo příjemné slyšet od maminky zpětně slova chvály, že díky našemu vstřícnému přístupu zvládly obě bezproblémový vstup do školky.

Příběhů bych mohla uvést ještě několik. Velkým uměním je pro rodiče dobře odhadnout potřeby a individuální možnosti svých dětí a současně odhadnout sebe, jak dalece dokážou svému dítěti dát důvěru při osamostatňování a zvládnou postupně uvolňovat svoji náruč.

Mgr. Petra Houšková – Centrum pro rodinu Náruč, Turnov

„RADUŠKA“ – služby péče o děti

Pod názvem RADKA o. s. se skrývá naše občanské sdružení Rodiče a děti Kadaně. Mateřské centrum provozujeme od roku 2003 a dále také plavecké, dobrovolnické, vzdělávací a sociální centrum. V listopadu loňského roku se nám podařilo získat podporu tříletého projektu v ŐPLZZ (Prioritní osa: 4.3 Sociální integrace a rovné příležitosti, oblast podpory: Rovné příležitosti žen a mužů na trhu práce a sladění pracovního a rodinného života).

Díky tomu můžeme nabízet po dobu tří let **služby péče o děti** předškolního a mladšího školního věku v nově upravených a vybavených prostorách.

Pomáháme tak rodičům **na trhu práce** – přijímáme děti zaměstnaných rodičů. Ti se prokazují kopii pracovní smlouvy nebo čestným prohlášením a příložením živnostenského listu nebo jiného oprávnění, na jehož základě podnikají.

V rámci **místního partnerství** jsme se zavázali sdílet zkušenosti a příklady dobré praxe na krajských setkáních členů Sítě MC, vydat tištěnou publikaci (rozdáme ji všem členům Sítě MC na Valné hromadě) a poskytovat poradenství organizacím obdobného charakteru.

Několik dat o provozu našich jeslí a školky

Kapacita: 30 dětí

Provozní doba: 5:30 – 18:30 hodin

Personální složení:

- 2 vychovatelky pro 18 dětí - školka
- 2 zdravotní sestry pro 12 dětí (od půl roku) – jesle
- 1 ředitelka – denní provoz školky, administrace projektu
- 1 provozní pracovnice – úklid, nakupování a příprava svačinek, dovoz obědů, případná výpomoc s dětmi

Koncepce péče o děti:

- výtvarná a kreativní činnost – projekty
- hudební výchova – muzikoterapie, hra na flétničky
- prvky Montessori pedagogiky – praktický život
- důraz na ekologii – tříděný odpad, pěstování rostlin, chov drobného zvířectva
- sportovní aktivity – jóga pro děti, plavání (od 4 let), bruslení – dle zájmu rodičů

Následné hlídání:

Vychovatelky vyzvednou dítě ve „vlastní“ školce a odvedou je do RADUŠKY, kde je o ně postaráno do doby, než je vyzvedne rodič. Toto hlídání dává další možnosti rodičům, kteří potřebují vyřešit hlídání po zavírací době školky a přitom nechtějí měnit předškolní zařízení.

Komplexnost poskytovaných služeb:

- možnost využití sociálního centra (poradenství, apod.)
- volnočasové aktivity MC – kurzy plavání, bruslení, jiné zájmové kroužky
- společné akce s německými partnerskými školkami
(např. oslavy Dne dětí, svátky a slavnosti regionální úrovně, dofinancováno z projektu TANDEM
– česko-německá spolupráce předškolních zařízení)

Jaké kroky jsme pro zřízení provozu zařízení pro předškolní děti museli podniknout?

Naše provozy musejí splňovat veškeré platné normy, a tak jsme museli tak jako „slepíčka pro kohoutka“ obejít několik úřadů a vyžádat si „razítka“ na všechny dokumenty, které vyžadují naše právní normy:

- 1) **živnostenské povolení** – ohlášení nebo zřízení živnosti - k vázané živnosti je nutné doložit odborné vzdělání zřizovatele - garanta

2) **stanovisko místně příslušné Krajské hygienické stanice** o změně užívání

Nutno doložit:

- protokol revizního technika o měření umělého osvětlení vnitřních prostor
- popis provozu zařízení, vč. provozního řádu

3) **závazné stanovisko Hasičského záchranného sboru** – úseku požární ochrany

Nutno doložit:

- revizní zprávy ručních hasicích přístrojů
- revizní zprávu požárního hydrantu
- požárně bezpečnostní řešení – autorizovaný technik ČKAIT
- prohlášení o požární odolnosti zřizovaných příček nebo dveřních výplní

4) **souhlas Stavebního úřadu se změnou užívání stavby** – (v případě, že objekt dříve nesloužil jako zařízení pro předškolní děti) – nepodléhá stavebnímu povolení, které trvá déle, avšak nejsou přípustné větší stavební úpravy dispozice, je to na zvážení příslušného úředníka.

Nutno doložit:

- prohlášení vlastníka objektu o souhlasu se změnou užívání
- projektová dokumentace (půdorys, řez, pohledy), vč. technické zprávy
- zpráva o revizi elektrického zařízení
- zpráva o revizi plynových spotřebičů a tlakových nádob
- souhlasné stanovisko Hasičského záchranného sboru
- souhlasné stanovisko Krajské hygienické stanice

Všechny výše uvedené požadavky je nutné (nejlépe před samotným zahájením) konzultovat se všemi výše uvedenými institucemi. Doporučuji předstih, z důvodu posuzování na místě. Ještě před samotným zpracováním stavebního projektu doporučuji jako první konzultaci na KHS, nejlépe s písemným vyjádřením.

Jarmila Bůchová – jednatelka RADKA o. s.

LESNÍ MATEŘSKÉ ŠKOLY

nová forma předškolního vzdělávání v České republice

Myšlenka lesní mateřské školy se pozvolna usazuje v ČR. Po Skandinávii, Dánsku, Německu a dalších zemích nejen v Evropě lze očekávat nárůst počtu předškolních zařízení, kde převážnou většinu času děti prožijí venku. V současné době se tato zařízení pohybují v meziprostorech české legislativy. Zároveň splňují přání rodičů a pedagogů, kteří vnímají předškolní věk svých dětí jako prostor pro intenzivní poznávání světa v přímém kontaktu s ním. Les se pro takové svobodné objevování nejvíce osvědčil jako bezpečné místo plné podnětů pro rozvoj kompetencí pro život. Tyto zkušenosti potvrzují i výzkumy, z nichž vyplývá, že děti z lesních MŠ jsou srovnatelně či lépe kompetentní pro další vzdělávací i životní dráhu, jako jejich vrstevníci z klasických školek.

Lesní mateřské školy (LMŠ) charakterizuje několik principů spíše organizačního charakteru. Prvním je heslo „venku za každého počasí.“ Tato zásada vyjadřuje skutečnost, že dětem nevádí déšť, sníh ani vítr – pod podmínkou, že jsou vhodně oblečené. Jakmile je dítě v suchu a teple (čehož lze dnes díky outdoorovému vybavení dobře docílit), může se plně oddat přírodnímu živlům. Každý si jistě vybaví, s jakou radostí děti loví kamínky z kaluží, kreslí v blátě či nechají unášet listy větrem. Takové hry v přírodě jsou dnes již pro řadu dětí

vzácností. Pobyt venku za každého počasí také podporuje termoregulaci a imunitní systém. Na druhou stranu platí, že pokud je extrémní počasí, má každá lesní mateřská škola zázemí, kde může příležitostně přebývat.

Příležitostné využití zázemí je druhým principem myšlenky LMŠ. Zázemí má obvykle podobu týpí, jurty, maringotky či srubu. Je tedy svými rozměry i vybavením nesrovnatelně skromnější než zázemí klasické MŠ. Hlavním účelem zázemí LMŠ je místo pro uložení pomůcek, knih, náhradního oblečení,

případně zde přes zimu probíhají svačiny a odpočinek. Zázemí není určeno k pobytu např. na celé dopoledne, k tomu může dojít pouze výjimečně v případě nečekaně nepřízně počasí. LMŠ totiž kromě tohoto svého zázemí hojně využívá i různé interiéry v místě svého působení. Navštěvuje knihovnu, divadla, muzea, má dohodu s blízkou mateřskou či základní školou, kterou pravidelně navštěvuje, jezdí vlakem na výlety do blízkého okolí apod. Rozšiřuje tak spektrum zkušeností dětí, takže obava z úzkého zaměření na poznávání přírody se tímto rozplývá.

Pedagogické zaměření LMŠ je předmětem třetího principu pro uplatnění této myšlenky: LMŠ rozvíjí děti všestranně v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání (RVP PV). Zároveň platí, že východiskem pro vzdělávací program je situace, spontánní hra a přímá zkušenost dětí. Soulad s RVP PV je sledován v pedagogické koncepci (obdoba školního vzdělávacího programu) a ve zpětném hodnocení vzdělávacích výstupů. Každodenní program pak ve srovnání s prací v klasické MŠ více čerpá z podnětů, které přicházejí z proměnlivého prostředí. Děti přirozeně reagují na nové situace tím, že je chtějí poznat a vyzkoušet v nich své dovednosti. V klasické MŠ tyto situace přináší obvykle pedagog. V LMŠ je jejich zdrojem proměna prostředí v průběhu ročních období a navštěvování nových míst. Je zde větší prostor pro tzv. situační učení. Jeho výhodou je vlastní motivace dětí k poznávání – podnět vychází od nich, pedagog jej dále rozvíjí či nabízí pomůcky podobně jako v přístupu Marie Montessori „pomoz mi, abych to zvládl/a sám/sama“. Pokud

z pedagogické evaluace vyplyne, že některá z oblastí kompetencí stanovených RVP PV je méně rozvíjena, pak pedagog cíleně nabízí činnosti na tuto oblast zaměřené.

Výše uvedené principy LMŠ jsou realizovatelné za jedné zásadní organizační podmínky: ve skupině je obvykle do 15 dětí, pedagogický doprovod je vždy v počtu nejméně dvou, někdy i více dospělých. Důvodem je zajištění bezpečnosti a dostatečné pozornosti při pobytu s dětmi venku. Výhodou je možnost skutečně individuálně přistupovat k potřebám dětí. Kolektiv dětí je vždy věkově smíšený od 3 do 6/7 let. Toto pravidlo výrazně přispívá k rozvoji sociálních kompetencí – starší děti se učí pomáhat mladším a ty se těší, až budou jednou také moci být v této roli. Vzniká tak potřebný zdroj přirozených vzorů, který je podstatný pro rozvoj osobnosti dětí. V roli vzorů se pochopitelně pohybují i pedagogové. „Třešničkou na dortu“ v kolektivu LMŠ je skutečnost, že tento koncept oslovuje i pedagogy – muže.

V úvodu zaznělo, že myšlenku LMŠ česká legislativa nezná a současné subjekty proto fungují v nejistém právním prostředí. Zřizovateli existujících subjektů v ČR jsou v současné době NNO, nejčastěji občanská sdružení. Na základě současného znění zákona o ochraně veřejného zdraví (258/2000 Sb.) totiž nemají ohlašovací povinnost ve vztahu ke krajské hygienické stanici. Podmínky platné pro klasické MŠ stanovené ve vyhlášce o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých (410/2005 Sb.) nemůže LMŠ splnit z důvodu již popsaného typu zázemí. Bylo by plýtváním prostředky, kdyby LMŠ

měla mít zázemí stejně vybavené jako klasická MŠ. Při jeho příležitostném využití zdaleka není potřeba, což vyplývá i ze zkušeností již existujících lesních klubů v ČR. Řešení hygieny a stravování se nejvíce blíží zotavovacím akcím – dětským táborům. Aplikaci „táborových“ podmínek pro LMS, které jsou na rozdíl od dětských táborů v provozu celoročně, současná legislativa z tohoto důvodu neumožňuje.

Pojem lesní klub je nyní oficiálně používaným názvem pro subjekty inspirované myšlenkou LMS. Důvodem je celkový nesoulad s provozními podmínkami MŠ definovaných zákonem. Kromě již zmíněné hygieny se jedná i o personální obsazení – o kvalifikaci pedagogů rozhoduje zřizovatel a rodiče, kteří často dají přednost člověku se zkušenostmi s pobytem s dětmi v přírodě a s různými školeními zaměřenými na výchovu a vzdělávání, před člověkem s předepsaným vysokoškolským vzděláním zaměřeným na předškolní pedagogiku. Zatím totiž neexistuje studijní program, který by na práci pedagoga v LMS přímo připravoval.

Z uvedených legislativních důvodů není v současné době možné zařadit LMS (klub) do rejstříku školských zařízení MŠMT. Z toho vyplývá velmi obtížná situace ve financování jejich provozu. Občanská sdružení provozující lesní klub hledají pro počáteční investice granty a sponzory. Pro zajištění personálních nákladů takové zdroje téměř neexistují. Musí je proto v současné době pokrývat příspěvky od rodičů. To staví velkou bariéru v přístupu k této formě předškolního vzdělávání pro část rodičů s nižšími příjmy. LMS přitom velmi flexibilně a efektivně řeší současný problém nedostatku míst v MŠ. Existují již obce, které výhody LMS vítají a začínají navazovat spolupráci s místní iniciativou k založení a provozu LMS. Snad se brzy dočkáme prvních příkladů dobré praxe, které by mohly být vzorem pro další obce a města v podobné situaci.

Příkladem dobré praxe je i Lesníček – třída při MŠ Semínko v pražském Toulcově dvoře. Reprezentuje tzv. integrovanou LMS či „lesní třídu.“ Tato forma uplatnění myšlenky LMS spočívá v rozšíření nabídky stávající mateřské školy o třídu, která plně funguje na principech lesní MŠ. Opět tak může být vyřešen převis poptávky po místech v MŠ a zájem rodičů o častější pobyt venku pro své děti. Lesníček je od září 2010 v režimu pilotního ověřování MŠMT. Výstupy z dvouletého pilotního provozu by měly napomoci k začlenění lesních MŠ do legislativy.

Vyjednávání podmínek pro zařazení LMS do systému předškolního vzdělávání se zabývá Asociace lesních mateřských škol. Tato organizace sdružuje subjekty, které provozují lesní kluby, ale také zájemce z řad pedagogů či studentů o tuto oblast. Další její náplní je vytváření prostoru pro sdílení

zkušeností mezi českými lesními kluby formou setkávání či např. letní školy pro pedagogy. Pro možnost sdílet informace také funguje portál www.lesnims.cz, kde lze sledovat aktuální dění a přibývajících lesních klubů v Čechách a na Moravě. Asociace LMS dále realizuje výzkum zaměřený na podmínky pro pravidelný pobyt v přírodě. Jeho výstupy budou dalším podkladem pro navrhované legislativní úpravy.

Otázkou podpory kontaktu dětí s přírodou se zabývá pracovní skupina při Ministerstvu životního prostředí. Kromě LMS se také zabývá možnostmi a bariérami pro tvorbu školních zahrad v přírodním stylu. Pracovní skupina se setkává dvakrát do roka a je velmi potěšitelné, že jsou zde zastoupena všechna ministerstva klíčová pro doporučení dalšího postupu směrem k rozšíření možností zřizovatelů předškolních zařízení.

Závěrem zmiřme výhody, které z pravidelného pobytu s dětmi venku vyplývají. Budeme se při tom opírat o výsledky zahraničních výzkumů ze zemí, které již mohou porovnat výstupy z klasické a lesní MŠ. Nejprve se zaměříme na motoriku dětí. Lze předpokládat, že děti z LMS budou mít díky většímu prostoru a nerovnosti povrchu lépe vyvinutou hrubou motoriku. Švýcarská psychologka Sarah Kiener (2003) ve svém výzkumu tento předpoklad skutečně potvrdila. Děti z LMS jsou celkově zdatnější a obratnější. Dále sledovala rozvinutost jemné motoriky, kam spadá i dovednost držet správně tužku, zacházet s drobným materiálem apod. Obava z toho, že děti z LMS budou v této oblasti opožděné, se nepotvrdila – děti z klasické i lesní MŠ mají tyto dovednosti vyvinuté srovnatelně.

Několik výzkumů (Gorges, 2000, Kiener, 2003, Háfner, 2003) potvrdilo, že děti z klasické i lesní MŠ mají dobře rozvinutou kreativitu a to v různých oblastech (výtvarná tvořivost, rozsah a užití slovní zásoby, rozvoj fantazie). Další oblastí, kde děti z klasické i lesní MŠ vynikly, je trpělivost a koncentrace. Výzkumnou hypotézou Háfnera (2003) bylo, že děti z LMS budou obtížněji zvládat přechod do uzavřeného prostředí první třídy na základní škole a budou nepozorné. Tato hypotéza byla vyvrácena na vzorku 230 dětí z LMS a kontrolních 114 dětí z běžných MŠ. Existují také zahraniční výzkumy týkající se nemocnosti, vztahu k přírodě, sociálního chování. V žádném se nepotvrdilo, že by děti byly pobytem v LMS hendikepované oproti vrstevníkům z běžných MŠ. Česká společnost tyto výhody postupně objevuje a čím dál více rodičů může nabídku LMS využít. Doufejme, že vývoj bude podobně jako v dalších zemích směřovat k tomu, že navštěvovat LMS bude finančně dostupné a možné všude tam, kde si to rodiče přejí.

*PhDr. Tereza Vošahlíková
– Asociace lesních školek*

FIREMNÍ ŠKOLKA LINET

Společnost Linet sídlí v malé obci Želečnice u Slaného. Firma, která existuje od roku 1990, patří v současné době mezi jeden z nejmodernějších a také nejúspěšnějších výrobních závodů v Evropě. Zabývá se výrobou nemocničních a pečovatelských lůžek a dalších produktů spadajících do oblasti zdravotnictví a pečovatelsství. Linet má 570 zaměstnanců (včetně dceřiných společností 950), agenturní pracovníky nabírá do cca 15 % z celkového počtu zaměstnanců.

Před třemi roky začali v Linetu řešit boom dětí svých zaměstnanců. Vzhledem k tomu, že firma exportuje do celého světa a disponuje některými vysoce kvalifikovanými pracovníky, začala přemýšlet, jak o tyto zaměstnance v souvislosti s rodičovskými povinnostmi nepřijít. Linet již dříve nabízel různá opatření umožňující sladování soukromého a pracovního života – job sharing, part-time, home office. Pro své zaměstnance v Linetu připravovali různé akce, vydávali firemní noviny, poskytovali poradenství. Fluktuace v Linetu včetně výrobního personálu se pohybuje na hodnotě do 3 %, nemocnost na 5,5 %. Jak čísla, tak úspěšnost dosavadních opatření ukázala, že je možné přemýšlet o firemním zařízení péče o děti.

Linet nejdříve provedl průzkum potřeb svých zaměstnanců, aby zjistil, zda rodiče malých dětí mají o firemní školku vůbec zájem a také, zda ostatní zaměstnanci, kteří mají děti již dospělé, nebudou proti. Ukázalo se, že o školku je poměrně velký zájem, přičemž ostatní zaměstnanci za projektem stojí, i když ho nemohou využít. Firma také zjišťovala další možnosti, jak poskytovat péči o děti – vedle firemní školky testovali možnost sponzoringu státní školky, zřízení miniškolky v rámci původního prorodinného balíčku, realizaci hlídacích koutků nebo využití hlídacích služeb specializovaných agentur. Nakonec se v Linetu rozhodli pro nejdejší, ale nejkompaktnější řešení – založení vlastního firemního zařízení péče o děti, které budou sami spravovat.

Následoval maratón vyřizování všech možných povolení, živnostenských oprávnění (volné i vázané živnosti pro děti nad 3 roky a do 3 let) a také stavba školky. Místo pro školku nakonec našli v nové výrobní hale, kde bylo připraveno místo pro 41 dětí, které muselo být zvukově i pachově odděleno od výroby. Zároveň si Linet podal žádost o dotaci v OPLZZ v rámci ESF. Školku v projektu nastavili jako garanta předškolního vzdělávání s komplexními službami pro rozvoj dítěte. Následoval boj s dalšími legislativními požadavky na hygienu, stravu, venkovní hřiště apod. V Linetu nakonec stravu pro děti nechávají dovážet, zřídit vlastní kuchyni bylo kvůli hygienickým požadavkům příliš náročné. Kolaudační rozhodnutí firma dostala až po roce provozu školky, do té doby školka byla v režimu zkušebního provozu.

Přípravy vyvrcholily v září 2009, kdy byla otevřena první ze dvou tříd. Zájem rodičů byl i přes výsledky dotazníkového šetření zpočátku malý. Vzhledem k tomu, že v regionu místa ve školkách schází, začala se však školka brzy plnit. V rámci společenské odpovědnosti Linet přijímá i „přespolní“ děti, tedy děti z regionu, jejichž rodiče nejsou zaměstnanci firmy. Zaměstnanci však mají přednost a také mohou využít možnosti

umístit do školky dítě mladší 3 let, což pro přespolní zájemce neplatí. Momentálně ve školce fungují dvě třídy – jedna pro děti ve věku 2-4 a druhá pro děti ve věku 5-7 let. O děti se stará tým 6 pedagogů, vzhledem k malým dětem je součástí týmu i zdravotní sestra. Linet se může pyšnit jedním panem učitelem, což je na české poměry nevídaný jev. Otevírací hodiny má školka přizpůsobené různým typům pracovní doby zaměstnanců a zaměstnankyň firmy, proto funguje od 5:45 do 18:00. Děti je možné po domluvě přivést do školky i flexibilně, podle potřeb rodičů. Školka nekopíruje školní rok a funguje celoročně, i během prázdnin.

Školka má zároveň kvalitně zpracovaný vzdělávací program, etablovala se jako 1. technická školka v ČR. Děti jsou přirozeně seznamovány s pracovním prostředím svých rodičů a postupně jim je nabízena možnost orientovat se na techniku. Součástí programu je důraz na individualitu dítěte.

Celkový náklad na zřízení školky a její dvouleté fungování představuje přibližně 5 milionů Kč. Vybavení školky, včetně venkovní hrací plochy (jejíž zajištění je ze zákona povinné) stálo kolem 1,3 milionu Kč. Bez investičních nákladů a dotací zahrnujících mzdové náklady představují měsíční náklady na jedno dítě 5000 Kč.

Firma již delší dobu usiluje o zápis školky do školského rejstříku, vzhledem k poměrně problematické situaci se ale momentálně spíše přiklání k možnosti žádat znovu o grant z OPLZZ. Personální ředitelka Linetu Vladimíra Michnová doporučuje při přípravě firemní školky myslet také na rizika projektu – současný nedokonalý právní systém, možný malý zájem rodičů, problémy s akreditací MŠMT při zařazení do rejstříku škol a také především na budoucnost školky z hlediska nákladů a poskytování odborného předškolního vzdělání.

*Ing. Vladimíra Michnová
– Firemní školka Linet*

ZKUŠENOSTI, O KTERÝCH SE NEMLUVÍ

DÍTĚ NA HLÍDÁNÍ

Pohled psycholožky

Jsem tu já, matka, mám malé dítě a musím jít do práce... sama sebe se ptám – kdy je vhodná doba, komu mám dítě svěřit, jak staré a na jak dlouho?

Když se vžijeme do této rovnice, vnímáme, že rozhodnutí je složité. Je tu osobnost dítěte, matky, společnost, její zvyky a nároky, finanční situace rodiny, seberealizace ženy, potřeby muže... a pravděpodobně ještě mnoho dalších fenoménů. O některých se hovoří, o jiných méně.

Z mé psychologické praxe, výzkumů a rozhovorů s matkami vyplývá několik poznatků, které mohou pomoci rovnici vyřešit. **Málokterá žena – matka si uvědomuje, jak velmi je její subjektivní vnímání spokojenosti dítěte ovlivněno představami společnosti o tom, co je správné a co není.** V současné době je v naší zemi obvyklé, že matka je s dítětem doma plus mínus tři roky. Pokud se žena chce realizovat dříve, je nazývána krkavčí matkou a je v ní vzbuzován pocit viny. Chtěla bych upozornit, že představa, že matka má být s dítětem doma do tří let, platí tady a teď – historie je výrazně jiná a v okolních státech je situace také jiná. Paradoxní je, že i když je dítě doma spokojeno s babičkou, matka je spokojena v práci, babička je šťastná s dítětem, tak i přesto matka cítí komplex viny – opustila jsem dítě, když mělo být se mnou.

Opačným paradoxem je představa jiných žen, že dítěti stačí věnovat přímou pozornost hodinu denně, že pokud si s ním hodinu intenzivně hrají, učí atp., vynahradí mu svou nepřítomnost a vlastně se tak moc neděje. Pozor – stále platí, že velmi mnoho se v osobnosti člověka formuje právě do tří let věku. Dítě musí získat základní pocit bezpečí, jistoty, být milované a přijímané... Od těchto pracujících žen také slyšíme, že všude jinde chodí ženy do práce již v jednom roce a že je to tak v pořádku. (Obrácená strana společenské manipulace.) z mezinárodních výzkumů plyne, že matky, které musí jít do práce, přestože doma mají miminko (v jejichž zemích je to takto dané a být doma s dítětem déle je nemožné), by si přály být doma s dítětem, chtěly by mít či mají kratší úvazky a mít více času na rodinu.

Třetím paradoxem, o kterém se často nemluví, je: žena – matka, která musí chodit do práce a nemá finance na to, aby si mohla dovolit kvalitní hlídání, se spokojí i s velmi špatnou službou, o které říká, že je v pořádku. Ona prostě musí dát dítě hlídat, protože musí pracovat, chce pro své dítě to nejlepší, takže si nepřipustí – toto je špatné, je to špatná služba. Je zatlačena do úzkých, nemá na výběr, a proto volí variantu – je to dobrá služba. Každému, kdo nezažil, se to zdá dost podivné. Proto je velmi těžké posuzovat kvalitu hlídacích služeb na základě subjektivních vyjádření matek.

Co si z toho tedy vybrat a jak rozluštit úvodní rébus? Samozřejmě obligátní - není univerzální odpověď, důležité jsou individuální aspekty... ale... z rozhovorů, které jsem vedla s matkami různých generací, jednoznačně vyplynulo, že když od svých dětí musely na celý den do práce v období do jejich dvou let, cítily se obvykle velmi špatně jak ony, tak dítě. Situace se zhoršovala tím, když dítě bylo dávano do skupinového zařízení. Tedy – čím mladší dítě, tím je lepší - kratší doba nepřítomnosti matky a jedna známá pečující osoba. Postupně se úměra mění – více let, více dětí, více hodin, cizí osoby... Po druhém roce už není pro dítě takovým problémem být delší dobu bez matky v menším kolektivu dětí. Nezapomínejme na Matějčkova slova o jedné důležité osobě - ano, je to ta, která s malým dítětem tráví většinu času, obvykle matka, otec, babička... ale dítě potřebuje tu jednu, aby mohlo splnit svůj vývojový úkol – získat jistotu do dalších let.

A když jsme u váženého pana Matějčka, velmi pěkně toto téma shrnul slovy: „Dítě by si jesle nevybralo, ale školku již ano.“

A k tomu bych dodala – dítě by si vybralo mateřské centrum, protože to je ideální kombinace – je zralé na to se postupně socializovat, být s cizími, ale stále vidět svou maminku nebo jiného blízkého, který dá pocit jistoty.

Mgr. Monika Čuhelová – psycholožka

KDYŽ TO NEJDE

V některých případech dítě není zralé na několikahodinové odloučení od maminky a rodiče, organizátoři kurzů i pečovatelky by tuhle skutečnost rozhodně neměly přehlížet.

Jeden z oblíbených a hojně navštěvovaných kurzů se skládal z deseti tříhodinových bloků. Dvě pečovatelky se během kurzu staraly o cca 8 dětí ve věku od 1,5 do 3 let. Jedno z menších dětí však první odloučení od maminky snášelo těžce, celou dobu plakalo, křičelo a nedalo se utišit. Ostatní děti byly rozrušené a také chtěly za maminkou. Pečovatelky však byly instruovány, že děti musí udržet v herně a nerušit maminky v kurzu. Po cca hodině a půl musela zasáhnout koordinátorka MC a přesvědčit pečovatelky, že takhle tedy ne - a dítě putovalo za maminkou. Bohužel v učebně rušilo, takže maminka se musela výuky vzdát. A příští týden se situace opakovala znovu.

V některých případech je prostě nutné osobní ambice na čas potlačit. Uvědomit si, že cílem a výsledkem vzdělávacího kurzu v MC rozhodně nesmí být neurotické dítě. Kurzy se našťástí vesměs pořádají opakovaně. Takže maminka má většinou možnost zúčastnit se kurzu za půl roku nebo za rok, kdy její dítě dozraje a je lépe připravené na několikahodinové odloučení.

Slávka Nejedlá – krajská koordinátorka Sítě MC

NÁPADY Z MATEŘSKÝCH CENTER PRO MATEŘSKÁ CENTRA

DOPOLEDNÍ PROGRAM PRO DĚTI VE VĚKU OD 3 DO 6 LET

Ukázka přípravy

Čas	Náplň	Popis průběhu činnosti	Prostor	Pomůcky
9:00 9:15	příchod dětí, přivítání	děti přichází, vzájemně se přivítáme a hrají si	malá herna	hračky v herně
9:15 9:30	povídání v kruhu	sedíme v kruhu, povídáme si, co jsme dělali v uplynulém týdnu, seznámíme se s programem a na prvním setkání vytvoříme společně pravidla chování ve školičce, na každém dalším setkání pravidla opakujeme	malá herna	tužka, papír
9:30 9:45	rozcvička	rozehřejeme se formou zábavné hry, rozcvičíme tělo, v kruhu si házíme míč (tuto část můžeme obměňovat), pak si na minutu lehne všichni na zem a zavřeme oči, relaxujeme a použijeme dechová cvičení	velká herna	podložka na cvičení, míč, obruče
9:45 9:55	hygiena	umytí rukou před svačinou		
9:55 10:20	svačina	děti svačí donesené jídlo a pítí, společný úklid stolů	jídelní kout v malé herně	
10:20 10:50	výtvarné hrátky, rukodělné hrátky	kreslení na tabuli, kreslení na papír na zemi (vel. A1) voskovkou, kreslení voskovkou a malování vodovými barvami – výběr dětí	malá herna	tabule, křídly, houbička, papír vel.A1, čtvrtky A4, vodové barvy, voskovky, štětce, kelímky s vodou
10:50 11:15	volné hry dětí, společné hry, dramatická výchova	děti si volně hrají, společně poznáváme barvy, házíme míčkem na kuželky, učíme se hranou pohádku	velká herna	hračky v herně, barevná víčka, míček a kuželky
11:15 11:35	čtení pohádek, básniček, říkanek	pro celkové zklidnění po společném programu a hraní čteme pohádku – výběr dětí	velká herna	knížky
11:35 11:50	úklid hraček a potřeb	děti pomáhají s úklidem hraček a používaných potřeb		
11:50 12:00	povídání s dětmi před odchodem domů	s dětmi si povídáme o pocitech a prožitcích z naší činnosti a plánujeme, co budeme příště tvořit, společně se rozloučíme a děti odchází domů v doprovodu rodičů, prarodičů	malá herna	

Michaela Bandasová – pečující osoba, MC Mraveniště Říčany

12
2008

13
2009

14
2009

15
2010

16
2011

SÍŤ MATEŘSKÝCH CENTER o. s.

Sídlo: Široká 15, 110 00 Praha 1

Kancelář a poštovní adresa: Klimentská 34, 110 00 Praha 1

Telefon: 224 826 585

E-mail: info@materska-centra.cz

IČO: 2654136

Číslo účtu: 51-0888700287/0100

Prezidium

Rut Kolínská, Kateřina Kulhánková Čejková,
Martina Smejkalová, Hana Vodrážková, Ivana Lhotáková

Projektové manažerky

Lucie Plešková – Šance rodině i zaměstnání, TVRZ, Klára Vlková
– Krok k zaměstnání, Lenka Kalniková – Krok za krokem,
Romana Baborová – Vzdělávací program NNO

Krajské koordinátorky

Lenka Ackermannová, Romana Baborová, Martina Baranová,
Petra Benešová, Hana Cinková, Daria Čapková, Markéta Horáková,
Jiřina Chlebovská, Lada Kroupová, Irena Macháčková,
Bohuslava Nejedlá, Lucie Opletalová, Linda Pačesová Horynová,
Martina Smejkalová, Hana Šnajdrová

Manažerky krajských koordinátorek – sdílený úvazek

Marcela Bradová a Jiřina Chlebovská

Koordinace administrativy – Nadja Juričková

Asistence administrativy – Jana Burešová

Bulletin Půl na Půl

Redakce: Rut Kolínská

Fotografie na titulní straně i uvnitř čísla a dětské obrázky: z archivu Sítě MC a MC

Grafická úprava: Petr Kolínský

Sazba: Kateřina Vlková

Tisk: Tiskárna Brouček

Korektury: Jiřina Chlebovská

Náklad: 2000 ks

Evidováno: MK ČR E 16659

K 20. 6. 2011 sdružuje Síť MC o. s. 346 mateřských center po celé České republice.
Seznam členů Sítě MC o. s. a další informace o mateřských centrech najdete na:

WWW.MATERSKA-CENTRA.CZ

Každé centrum si zde samo aktualizuje svá data a vkládá své akce.